49րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1622 Կ. ՊՈԼԻՍ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 – 17 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1906 29 ՇԱԲԱՆ 1324 – 4 ԹԸՇՐԻՆԸ ԷՎՎԷԼ 1322

Journal Armenien
MANZOUME-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿԸՍՏԱՆՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի Ճամբաէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته در
صاحب امتیازی: اوهانس قربه
اداره‌خانه‌سی: باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Օտարաստանի համար	25 Ֆր.	18 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ   ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ», ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ   10 ՓԱՐԱ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՑՈՐԵՆԻ ԱՌԱՏՈՒԹԻՒՆ

1906 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ՓԱԿՄԱՆ ԱՌԹԻՒ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ցորենին 1906ի տարեշրջանը փակուեցաւ։ Վիճակագրութիւններ սկսան հրատարակուիլ, որոնք ցոյց կուտան յաջող վիճակ մը, արտադրութեան և արտածումի առատութիւն մը։

Անցեալ տարի նախորդէն՝ 1904էն 50 միլիոն հարիւրալիտր ցորեն աւելի արտադրուած էր։ Այս տարի ալ անցեալ տարիէն՝ 1905էն 55 միլիոն հարիւրալիտր աւելի արտադրուած է։ Բաց ի Աւստրալիայէ՝ ցորենի արտադրութիւնը այս տարի հաւասարապէս յաջող եղաւ աշխարհի չորս մասերուն մէջ, ինչ որ կը հաստատեն հետեւեալ թուանշանները.

	1906	1905	
Եւրոպա	677.4	666.9	+10.5
Ամերիկա	363.5	339.3	+24.2
Ասիա	145.9	129.7	+16.2
Ափրիկէ	19.2	13.7	+5.5
Աւստրալիա	26	27.5	— 1.5
Միլիոն հարիւրալիտր	1232	1177.1	+54.9

Թէեւ ամբողջ ցորենի արտադրութեան կէսէն աւելին Եւրոպայի կը պատկանի, սակայն այդ մեծաքանակ արտադրութիւնը չի բաւեր իր պէտքին և ստիպուած է ամէն տարի Ամերիկայէ ու Հնդկաստանէ ցորեն ներածել։ Վիճակագիրներ այս տարուան համար հաշուած են որ Ամերիկա 101, Ասիա 5 և Աւստրալիա 11 միլիոն հարիւրալիտր ցորեն պիտի կրնան արտածել, մինչդեռ Եւրոպա պէտք ունի 82¼ և Ափրիկէ 1¼ միլիոն հաշուելիտր ցորենի։ Կը հետեւի ուրեմն որ այս տարի ընդհանուր սպառումէն 33½ միլիոն հարիւրալիտր ցորեն աւելի արտադրուած է։

Բաց ի Ֆրանսայէ և Ռուսիայէ, ուր ցարդ անձրեւներու պատճառաւ ցորենը անցեալ տարիէն նուազ եղաւ, Եւրոպայի մէջ ամէն տեղ ցորենը յաջող եղած է, մանաւանդ Սպանիոյ մէջ անցեալ տարուան գրեթէ կրկինն է։

Ահաւասիկ Եւրոպայի ցորեն արտադրող երկիրներուն այս և անցեալ տարուան արտադրութեան քանակն ու տարբերութիւնը.

	1906	1905	Տարբեր.
Անգլիա	29.3	21.8	7.5
Գերմանիա	52.5	50	2.5
Իտալիա	57	55	2
Սպանիա	43	27	16
Պելժիա	5	4.5	0.5
Հունգարիա	72	61.5	10.5
Աւստրիա	18	16.6	1.4
Հոլանտա	1.5	1.4	0.1
Եւր. Թուրքիա	15	14.5	0.5
Ցունաստան	2.2	2.1	0.1
Սերպիա	5	4.6	0.4
Ռումանիա	39	36	3
Պուլկարիա	16	14	2

Եւրոպայի մէջ ամէնէն աւելի ցորեն արտադրող և սպառող երկիրը Ֆրանսա է։ Սա միջին հաշուով տարին 120 միլիոն հարիւրալիտր ցորեն կ'արտադրէ, ինչ որ չի բաւեր իր սպառումին և միշտ տարին 2էն 6 միլիոն հարիւրալիտր ցորեն կը գնէ օտար երկիրներէ։ Այս տարի Ֆրանսա 114 միլիոն հարիւրալիտր ցորեն արտադրած է, մինչ անցեալ տարի այս քանակութենէն 4 միլիոն աւելի արտադրած էր։ Նմանապէս Ռուսիա։ Անցեալ տարի 227 միլիոն հարիւրալիտր արտադրած էր, մինչ այս տարի 195 միլիոն, որով 32 միլիոնի պակաս մը ունի։

Ցորեն արտադրող ու արտածող երկիրներուն մէջ առաջին տեղը կը գրաւէ Հիւսիսային Ամերիկա, որ անցած տարի արտադրած էր 248½ միլիոն հարիւրալիտր ցորեն, իսկ այս տարի 266½ միլիոն։ Այս երկրին մէջ թէեւ հետզհետէ, ամէն տարի ցորենի սպառումը 12 միլիոն գրիւ կը շատնայ, բայց կը հաշուուի որ 60 միլիոն հարիւրալիտր ցորեն պիտի արտածէ այս տարի։ Հարաւային Ամերիկայի մէջ, Արժանթին տարուէ տարի մեծ կարեւորութիւն կը ստանայ ցորենի համաշխարհային հրապարակներուն վրայ։ Այս երկիրը արտադրած է այս տարի 45 միլիոն հարիւրալիտր ցորեն, որուն երեք քառորդը՝ 35 միլիոն՝ արտածելի է։ Ասիական ցորեն արտադրող երկիրներու մէջ գլխաւորն է Հնդկաստան, որ ամէն տարի իր պէտքէն աւելի կ'արտադրէ։ Այս տարուան համար կը հաշուուի որ Հնդկաստան 116 միլիոն հարիւրալիտր պիտի արտադրէ և 13½ միլիոն պիտի արտածէ։ Աւստրալիա թէեւ անցեալ տարիէն նուազ ցորեն արտադրեց, բայց կրնայ գոնէ 10-11 միլիոն արտածել։ Աւստրալիոյ այս տարուան արդադրութիւնը 26 միլիոն հարիւրալիտր կը գնահատուի։

Եւրոպայի մէջ վեց երկիր պէտք ունին այս տարի հետեւեալ քանակութեամբ ցորեն ներածելու, Անգլիա 26 միլիոն, Գերմանիա 9½ միլիոն, Պելժիա 6½ միլիոն, Իտալիա 5 միլիոն, Ֆրանսա 2½ միլիոն, Հոլանտա 2¼ միլիոն ցորեն, որոնք, ինչպէս տեսնուեցաւ, պիտի կրնան նպաստաւոր պայմաններով հայթայթել այս տարուան առատ արտադրութենէն, եթէ չահագիտութիւն չըլլայ։ Հեռագիրը արդէն ծանոյց որ Շիքակոյի մէջ ցորենի գըրօսդ մը կազմուելու վրայ է։ Մինչեւ իսկ կ'ըսուի թէ կազմակերպիչները արդէն 15 միլիոն գրիւ ցորեն գնեցին Շիքակոյի մէջ և այժմ 30 միլիոն գրիւ պատրաստ ունին։ Նոր դրըսդը Եւրոպայէն ալ գնումներ ընելու ձեռնարկած է, որպէս զի կարող ըլլայ գիններուն վրայ ազդել։

Բայց այս կարգի յանդուգն շահագիտութիւններ միշտ ձախողութեամբ կը վերջանան, ինչպէս փորձը ցոյց տուած է։

Ա. ԴԱԼՓԱՔՃԵԱՆ

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄԸ

ՄԻՋՈՑ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ Մ. ԿԷՀԷԻ

ԱՌԵՒՏՐ. ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐՈՒ ՈՒՂՂՈՒԱԾ

Փորտոյի մէջ առեւտրական պաշտօնեաներու ընկերութիւն մը կայ, որուն նպատակն է Եւրոպական լեզուներ եւ առեւտրական գիտութեան տարրերը ձրիաբար սորվեցնել պաշտօնեաներուն։ Այս ընկերութեան ուսուցիչներէն մէկը, Մ. Կէհէ, դասախօսութեանց հետեւող երիտասարդներուն առջեւ վերջերս շահեկան բանախօսութիւն մը ընելով, կարդ մը օգտակար խորհուրդներ տուաւ անոնց, զորս կը ներկայացնենք մեր երիտասարդներուն ուշադրութեանը։

×

«Եթէ ա՛յսքան բազմութեամբ եւ յարատեւութեամբ կը հետեւիք մեր դասախօսութիւններուն, ըսաւ Մ. Կէհէ, պատճառը սա է որ կ'ուզէք, ձեր առեւտրական գործերուն մէջ օգտակար ըլլալու համար, գերմաներէն, անգլիերէն, սպաներէն և ֆրանսերէն լեզուներով գրել ու խօսիլ ո՛չ միայն ճշդութեամբ, այլ նաեւ վայելչօրէն։ Մէկ խօսքով, ոճ մը ունենալ կ'ուզէք։ Հետեւապէս, յարմար կը սեպեմ խօսիլ ձեզ ապահով միջոցի մը վրայ, որ ձեր ոճը պիտի կազմէ, այն է ընթերցումին վրայ։

«Երբեք յաւակնութիւն չունիմ որ նոր սկզբունքներ պիտի պարզեմ ձեզի։ Այս սկզբունքները երէկուանն էին, այսօրուանն են և վաղուանը պիտի ըլլան։ Ձեւը կրնայ փոխուիլ, բայց հիմը անփոփոխ է։ Իմ դիտաւորութիւնս է փորձառութեանս արդիւնքը հաղորդել ձեզ։

«Տաղանդը չստեղծուիր, այլ կը ստացուի, գրած է Ֆլօպէր։ Արդ, այս ստացումը ընթերցումով կ'ըլլայ։ Ընթերցումը մեր միտքը կը հարստացնէ ուրիշին մտածումներովը, կը բազմացնէ, կը ճոխացնէ մեր ծանօթութիւնները, նոր հորիզոններ կը բանայ մեր երեւակայութեան առջեւ ու նոյն իսկ, առանց մեր գիտակցութեանը, կը թելադրէ մեզ բազմաթիւ օգտակար ու շահաւոր գաղափարներ զորս մենք պիտի չկրնայինք յղանալ։ Ընթերցումը առատահոս աղբիւր մըն է, ուրկէ ամէն երկրի նշանաւոր մատենագիրները օգտուած են։ Պօսիւէ գոց ըրած էր Աստուածաշունչը, Մօնդէնեը ամէն բան կարդացած էր։ Շաղոպրիան չարունակ կը կարդար Պէրնառէն տը սէն Բիէռը։ Գօրնէյլ ու Ռասին հռոմէական ու յունական գրականութեամբ սնած էին։

«Բոլոր մեծ մատենագիրները միաձայնութեամբ կը հաչակեն կարդալու —և լա՛ւ կարդալու— պէտքը։ Ուրեմն ընթերցումը գրելու արուեստին հիմն է։ Եթէ անիկա օգտակար է մեծ տաղանդներու համար, ի՛նչ աւելի անհրաժեշտ է այն երիտասարդներուն համար, որոնք պէտք ունին իրենց միտքը մշակելու և իրենց գաղափարները բարեփոխելու։ Մեզ ամենուս համար հաւասարապէս ճշմարիտ է որ մեր երեւակայութիւնը չի կրնար արտադրել եթէ մշակուած չէ։ Արդ, ընթերցումն՛ է որ պիտի կրնանք բեղնաւորել զայն և գրելու արուեստին տիրանալ։ Ընթերցումը իմացականութեան նըրբութիւնները ի յայտ կը բերէ։

«Մ'րչափ կրկնենք քիչ է.— Պէտք է կարդալ, մի՛շտ կարդալ, չա՛ւ-րունակ կարդալ, որովհետեւ ընթերցումն է որ ամէն բան կը սորվեցնէ մեզ, —ուղղագրութենէն սկսեալ մինչեւ պարբերութիւններու քերականական և գրական կազմութիւնը։

«Խնդիր է որ չա՛փ թէ քիչ գիրք կարդալն է օգտակարը։ Նշանաւոր մատենագիր մը կը յորդորէ քիչ գիրք կարդալ, և կը կարծէ որ հեղինակի մը ոգիին թափանցելը երկարատեւ ընթերցումով միայն կրնայ ըլլալ։ Շատ ճիշդ խօսք մըն է աս և խորհուրդ կուտամ ձեզ որ հետեւիք այս կանոնին։ Բայց ո՞ր հեղինակները ընտրելու է։ Ասիկա ալ մէկ ճաչակի և մանաւանդ կարծիքի խնդիր է։ Ընդհանուր եղանակով մը, կարդալու է ի՛նչ որ պարզ, անկեղծ, մաքուր և գաղափարով ու զգացումով լի է։ Այս կերպով ճաչակը կ'ազնուանայ և միտքը կը պայծառանայ։ Երիտասարդները պէտք է զգուշանան անբարոյական գրուածներէ, որոնք յաճախ գէշ ալ գրուած կ'ըլլան։ Այս տեսակ նշանաւոր աղբիւրները ամէն տեսակէտով վնասակար են ընթերցողին։ Պէտք է միտքը աղնուացնել և ո՛չ թէ անարգացնել։

«Լաւագոյն հեղինակներն ընտրելէ ետք, պէտք է կարդալ զանոնք լուրջ կերպով մը։ Ոմանք կը պարծենան որ կրցած են գիրք մը կարդալ քանի մը ժամուան մէջ։ Այս արագութիւնը արժանիք մը չէ, որովհետեւ ասով կը մնայ, օգտակար չըլլար։ Պէտք է յաճախ կանգ առնել և ուշադրութեամբ նոյն էջերը կարդալ, որպէս զի միտքը իւրացնէ ու մարսէ։ Աւելի լաւ է կարդալ գրիչ ի ձեռին, նշանակելով լաւագոյն հատուածները, որոնք այնպէս աւելի խորունկ կերպով կը քանդակուին յիշողութեան մէջ։

«Վերջապէս խորհուրդ մըն ալ կուտամ անոնց համար որոնք օտար լեզուներ կը սորվին, կարդացէք ամէն օր, կէս ժամու չափ, բարձր ձայնով, և ուշադրութեամբ կրկնեցէք այն բառերը, որոնց արտասանութեան մէջ պզտիկ սխալ մը կը նշմարէք։ Այս կերպով առոգանութիւնը տակաւ կը վարժուի նրբութիւններու որոշելու։ Պէտք է նաեւ բառարանն ալ աչքէ անցընել և նոյն լեզուին հմուտ անձերու հետ խօսելու առիթներ ստեղծել։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԳԼԻՈՅ

Անգլիոյ արտաքին վաճառականութիւնը հետզհետէ կը զարգանայ, ինչ պէս կ'երեւի վերջերս հրատարակուած թիւերէն։ Յուլիսի մէջ ներածութիւնք հասան 48 միլիոն ստերլինի, մինչ 1905 Յուլիսին 44 միլիոն էին, և արտածութիւնք բարձրացան 33 միլիոնի, ընդդէմ 27 միլիոնի, որով 17%ի յաւելում մը կայ։ Նախանիւթերու ներածումը,—մորթ, փայտ, բուրդ են.— զգալի յաւելում մը կրած է։ Ընդհանրական բամպակը 728,000 ստերլին պակաս եղաւ։ Բանուած ապրանքներու ներածումն ալ աւելցած է մէկ միլիոն ստերլինէ աւելի։

Դալով արտածումներուն, անմշակ նիւթերը և ըմպելի և ծխախոտ աւելցած են, իսկ ցորեն և ալիւր նուազած են։ Ցաւելեալ միւս արտադրութիւններուն մէջ յիշենք երկաթի ու պողպատի հանածոները, մորթերն ու կաշիները։ Արտածումներուն մէջ գլխաւորապէս բանուած ապրանքները չատցած են, երբ 4 միլիոն ստերլինի չափ։ Բամպակեղէնները, բրդեղէններն և ուրիշ հիւսկէնութիւններն ալ աւելցած են։ Ցիշենք յաւելեալ միւս ապրանքներուն մէջ քիմիական արտադրութիւնները, 125,000 ստերլին, կաշիէ ապրանքները, 109,000, թուղթ 40,000 ևլն.։

Եթէ այս տարւոյ առաջին եօթը ամիսներուն այս արդիւնքը իր ընդհանուր համագամանքովը դիտենք, կը տեսնուի որ ներածումները անցած տարուընէ 9% աւելի են, իսկ արտածումները՝ 14%։

Դալով չոգենաւերուն, անոնց տարողութիւնը եղած է 8,700,000 թոնօ, մինչ անցած տարի 8,100,000 էր։

ՀԱՆՔԱԾՈՒԽԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Ֆրանսայի մէջ, հանքածուխի հրապարակը կարեւոր փոփոխութիւն մը չէ կրած։ Ի Պելժիա, հրապարակին վիճակը լաւ է։ Ճարտարարուեստի համար գործածուած բոլոր տեսակները անմիջապէս կը գնուին։ Անգլիոյ մէջ գինները անկանոն են Քարտիֆի հրապարակին վրայ։ Առաջին տեսակին գինն է 15/3։ Նիւքասլի մէջ հրապարակը հանդարտ է և գինները անկայուն են։ Այսու հանդերձ կարեւոր յանձնարարութիւններ կ'ըլլան։ Նիւքարդի հրապարակը քանի մը օրէ ի վեր հաստատուն չէ ծայրայեղ արտադրութեան պատճառաւ։ Գերմանական հրապարակին վրայ հանքածուխի ամէն տեսակին գինները բռնուած են։ Քօքի առաքումները հասան 1,057,890 թոնոյի, մինչ 1905 Օգոստ.ին 827,627 թոնօ էին։

ԳԱՂԹԱԲԵՐՔԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Շաfար.—Ծախուեցաւ 5580 պարկ աւստրիական և մէկ վակոն քառակուսի տեսակէն։ Առաջինին կենդրոնը կ'արժէ 87 և երկրորդին 50 քիլոնոց սընտուկը՝ 84 ղրշ., Լ. Օսմ. 100էն։

Խաճուէ.—Ծախուեցաւ 4500 պարկ։ Ռիոյին 100 օխան 600—680 և Վէրքային 700—780 ղրշ.է։

Բրինձ.— Ծախուեցաւ 1450 պարկ Ռանկունի, 200 պարկ եգիպտական և 100 պարկ րիզօն։ Ռանկունին պարկը կ'արժէ 120—122 ղրշ., դրանգիրով 108—110, եգիպտականին խազէվիճ 86, Բ. տեսակը 80—82 ղրշ., և Րիզօնին Բ. տեսակին պարկը 44 Ֆր.։

Կարագ.—Ծախուեցաւ 300 տակառ ամերիկեան տեսակէն, օխան 6½—6¾ ղրշ.ի, Լ. Օսմ. 105էն։

Պղպեղ.—Ծախուեցաւ 39 պարկ, օխան 8—8½ ղրշ.ի, Օսմ. Լ. 100էն։

Մոմ.—Ծախուեցաւ 700 սնտուկ պէլժիական։ Ֆոլրնիէին էքստրա տեսակին 11 քիլոնոց սնտուկը կ'արժէ 61 ղրշ., 10 քիլոնոցը 49, 7½նոցը 38, 8նոցը 40, 3½նոցը 17½։

Իւղի և օճառի վրայ կարեւոր գործ չեղաւ։

ԱՐՏԱԾԵԼԻ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ԹԻՖԹԻԿ.— Կարեւոր վաճառում մը չեղաւ։ Պէյ բազարի տեսակին օխան [Լ. Օսմ. 100էն] կ'արժէ 20-20½, Գարահիսար և Պէօթահիա՝ նոյնպէս, Էսկիշէհիր, Միխալըճ՝ 19½—20, Եօզղատ, Մատէն՝ 19—19½, Էնկիւրի, Սունկուրլու, Կէրէտէ՝ 18½—19, Զանկըրի, Թօսիա, Գասթէմունի՝ 18—18½, Սվազ՝ 16½—17, Գըրշէհիր, Գանիա, Նիյտէ՝ 15½ և ստորին տեսակ խառն 8—10 ղրշ.։

ԲՈՒՐԴ.— Գինները ինկած են։ Քասապ պաչիին օխան կ'արժէ 10 ղրշ., Բ. տեսակը 9 և Գ. տեսակը 7 ղրշ.։ Քըրքմա Անատոլու կ'արժէ 7¾—8 ղր.։

ԲԱՄԲԱԿ.— Հրապարակը հաստատուն է և գները բարձրացած են։ Ատանայի տեսակը կ'արժէ օխան 7—7½ ղրշ., Իզմիր, Սապանճա, 7¼, Հալէպ 6½, Եգիպտական սfարթա 3¼։

ՄԵՏԱՔՍ.— Հրապարակը հանդարտ է։ Պրուսայի մետաքսի ընթացիկ տեսակին օխան կ'արժէ 235—238 ղրուշ ոսկեդրամ։

ԴՈՐԴ.—Հրապարակը հանդարտ է և կարեւոր փոփոխութիւն մը եղած չէ։

ԱՖԻՈՆ.— Ծախուեցաւ 8 սնտուկ Էնկիւրի և Նալլըխան 109—118½ էն, 30 սնտուկ Գարահիսար 120 էն, 10 սնտուկ Զիլէ 128էն, 12 սնտուկ Եօզղատ 130էն, 4 սնտուկ Մալաթիա 135էն։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐ. ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ
(Հոկտ. 3 Երեքշաբթի)
ՑՈՐԵՆ

Առաջին ճերմակ		օխան	37—
Երկրորդ	»	»	35—36
Խառն		»	34—
Զավտարըը		»	31—32
Կարծր առաջին		»	39—40
Կարծր միջին		»	37—37½

Երէկ 17 վակոն Անատօլուի ցորեն ժամանեց։

ՍԻՄՈՆ ՔԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ)(18)(

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԺ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

ՄԵՂՐԱԼՈՒՍՆԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Դ.

ԿԱՊՈՅՏ ԺԱՊԱՒԷՆԸ

Լուկի մեղրածորան խօսքերը կամաց կամաց իջեցուցին պայրոյթը դքսուհիին, որ միենոյն ժամանակ Լիւսիէնի սպառնացող վտանգէն ալ վախնալով,

—Բայց իմս չէ յանցանքը ըսաւ, երբ կը յուսահատիմ ձեր անվերջ հրամանները գործադրելէ մեքենաբար։

—Ո՛չ Տիկին պատասխանեց Լուկ մեղմութեամբ. այլ եւս ծանրութիւն չպիտի տամ ձեզ։

Կառքը արագ արագ սուրալով հասաւ Հեդկաստանի օթէլին առջեւ. կառապանը Լուկի հրամանին վրայ վար ցատկեց ու զօրապետ Լապիանօֆի ու ծովակալ Ասահի կողմին հասցէին ուղղուած նամակը, զոր Սառա կարդացած էր, օթէլին դռնապանին յանձնելով կրկին կառքին վրայ ցատկեց։

Ինքնաշարժ կառքը հիմայ ծանրացուցած էր արագութիւնը և վերջապէս հասաւ Շըվէյնիքէյի ծովեզերքը։ Լուկ անմիջապէս վար իջեցուց Սառան և անթերի քաղաքավարութեամբ.

—Տիկին դքսուհի ըսաւ, ճաչի ժամանակը մօտեցած է. Փիւր Հաուզի գարեջրատունը զուտ հոլանտական հաստատութիւն մըն է. առանց զայն այցելելու Հոլանտայէն մեկնիլը, Հոլանտան կատարելապէս չտեսնել կը նշանակէ.

Սառա այս նոր առաջարկին վրայ երեսը թթուեցուց։ Լուկ չարունակելով խօսիլ,

—Զարմանք զուցեց. կինները ամէն բանի համար մասնաւոր կարծիքներ ունին. նոյն իսկ ճաշելու և կամ գարեջրատուն մը մտնելու համար ալ։ Այս պատճառաւ չեմ պնդեր որ իմ հետս գաք. միայն կը խնդրեմ որ գիս արտօնէք գոնէ գաւաթ մը գարեջուր խմելու, որովհետեւ այնպէս կը կարծեմ որ երկար ատեն պիտի չկարենամ գարեջուր խմել։

Լուկ առանց սպասելու դքսուհիին պատասխանին, գարեջրատուն մտաւ ու գաւաթ մը ըմպելի ապսպրելով մէկ ումպով խմեց, ետքը կնոջ քով վերադառնալով,

—Տիկին դքսուհի, ըսաւ, եթէ կը հաճիք երթանք, Նաւակը հոս քարափին առջեւն է, տասը վայրկեան ետք պիտի միանանք ձեր սիրեցեալ ամուսնոյն, Լիւսիէն տը լա Ռօշ Սօնի դուքսին, որուն հանդէպ ձեր ցոյց տուած սէրն ու համակրանքը չխտակը խօսելով նախանձս կը գրգռէ։

Սառա կատարեալ լռութեամբ ըսկըսաւ դէպի քարափ առաջանալ և առանց պատասխանելու Լուկի խօսքերուն նաւակ նստաւ։ Ծովապատակը չարունակելով վերէն վարէն խօսիլ, նախ զովեսաը կարդաց Հոլանտական եզերքին ու ետքը խորամանկ ձեւով մը, դքսուհիին առջեւ քծնելով,

—Եթէ անքաղաքավար ըլլալէ չը վախնայի. ըսաւ, պիտի հարցնէի թէ՝ ինչ պարագայներու մէջ ճանչցած էք պարոն Դուքսը։

Նաւակը այս միջոցին բաժնուած էր քարափէն ու կ'առաջանար դէպի բաց ծովուն մէջ։ Սառա վերջին ծայր գրգռուած ու սրտնեղած Լուկի անպատկառութենէն, երեսը թթուեցուց խիստ դէմքով մը,

—Կը ցաւիմ որ, ըսաւ, չափազանց առաջ կը տանիք ձեր անսրտութիւնը, չըաւականանալով այս չափովը՝ նուիրական իրերու մէջ ալ կ'ուզէք խառնել ձեր անտեղի միջամտութիւնը։

—Եթէ իմ հարցումս վիշտ պատճառեց ձեզ, ներողութիւն կը խնդրեմ, յարեց Լուկ, չարունակելով քծնիլ, իմ նպատակս մօտէն ճանչնալ էր զձեզ քանի որ բաղդին մէկ բերումովը իրարու դէմ ելանք,

—Ծանօթութեան այս սահմանը բաւական է ձեզի ու մեզի ալ համար, կրկնեց Սառա, երեսը դէպի ծով դարձընելով։

Տասը վայրկեան ետք արդէն իսկ հասած էին Մահառացու չոգենաւը, ուր երբ ոտք կոխեցին, Լուկ Սառայի չհասկցած մէկ լեզուովը հրաման տուաւ նաւաստիներուն և դքսուհին տարին մասնաւոր խցիկ մը։ Սառա երբ սենեակին դռնէն ներս մտաւ, վայրկենաբար մոռցաւ մինչեւ այն ատենուան կրած վիշտն ու տառապանքը, ամուսինը՝ Լիւսիէն գրկաբաց կը սպասէր իրեն, որ երբ կինը տեսաւ, յուզումին սաստկութենէն սկսաւ տղու նման արտասուել։

—Վերջապէս, գոչեց դուքսը, վերջապէս զիրար գտանք, սիրելի ամուսինս,

—Ինչո՞ւ չպիտի գտնանք, պատասխանեց, դքսուհին, նմանը չտեսնուած արիութեամբ մը,

—Բայց ինչ ըրիր ցամաքը, հարցուց դուքսը,

—Շատ բան, պատասխանեց դքսուհին, ատոնց վրայ խօսիլը երկար պիտի ըլլայ հիմայ, քու հիւանդութիւնդ ինչպէս դարմանուեցաւ, հիմա ան ըսէ ինձ, այս անխիղճ աւազակը քու կեանքիդ սպառնալով զիս գործիք ըրաւ ձեռքը ու խելքիս մտքէս չանցած բաներ ընել տուաւ ինծի։ Հոգս չէ սակայն, սիրելի Լիւսիէն, առանց և ոչ մէկուն վրայ կը ցաւիմ, քանի որ կրկին զքեզ ողջ առողջ տեսնելու երջանկութիւնը վայելեցի։

Երկու ամուսինները գլուխ գլխի պատմեցին այն դէպքերը ու իրողութիւնները, որոնք տեղի ունեցած էին իրենց բաժանման պահուն։ Դըքսուհին հաւատարմաբար պատմեց թէ ինչպէս ցամաք ելաւ, ինչպէս Վեհաժողովին սրահը գնաց, ու անկէ երկու աղջիկները դուրս հանել յաջողեցաւ։ Լիւսիէն ամուսնոյն այս ուշագրաւ պատմութիւնը մտիկ ընելէ ետք ա՛լ աւելի վախնալ սկսաւ Լուկէ, նկատելով որ այսչափ կնճռոտ դարձուածքներ սարքող մէկը իրենց գլխուն ալ դաւ մը պիտի հիւսէր անպատճառ։

Անոնց այս խօսակցութեան պահուն, յանկարծ նաւը ցնցուեցաւ ու սկսաւ աջ ու ձախ տատանիլ։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԷՋ ՄԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

ԵՆԱՅԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԸ

1806-1906 ՀՈԿՏ. 14

ՍԻՍՏՐԻՍՑԻ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆԻ ՄԸ ԿՈՂՄԷ ԳՐՈՒԱԾ

1806 տարւոյն պատերազմը Գերմանիոյ համար պատիւ և միութեան կռիւ մը չէր, կանխարգել միջոց մըն էր միայն բրուսիական հողին արշաւանքը խափանելու, որովհետեւ Թագաւորը Նափոլէոնի մէկ գաղտնի ծրագրէն վտանգուած կը կարծէր Բրուսիան: Արդարեւ Բրուսիոյ համար կըրնար չփոթութեան և իրարանցումի պատճառ մը ըլլալ, Նափոլէոնի յայտարարութիւնը թէ Վէզէլ իբրեւ ֆրանսական ամրութիւն մը պէտք է ըլլայ, բայց այս պարագան պատերազմի պիտի չառաջնորդէր: Իրաւ է թէ Նափոլէոն Հռենոսի դաշնակցութիւնը հիմնելով գերման պետութեան մէկ ստուար մասը քակեց, ինչպէս Պաւիէրա, Վիւրթէմպէրկ, Պատէն, Հէսէն, Տարմշտատ, Նասաու-Ուզինկէն, Նասաու-Վայլպէրկ և գերման կայսրութենէն ուրիշ մասեր, և օգտուեցաւ անոնց զինուորական ուժերէն, բայց Բրուսիոյ Թագաւորը կրնար տակաւին մխիթարութիւն գտնել Հիւսիսային Գերմանական դաշնակցութիւն մը կազմելու յոյսին մէջ, բան մը՝ զոր Նափոլէոն իսկ քօղի տակէն կը փափաքէր: Երբ Պերլինի դահլիճը իմացաւ որ Ֆրանսայի Անգլիոյ հետ հաշտութեան բանակցութեանց միջոցին խօսուած է Հաննովէրի Անգլիոյ Ջորճ Թագաւորին տրուելու կարելիութեան մը վրայ, ա՛յն Հաննովէրը, զոր Բրուսիա մէկ տարի առաջ Աուսթէրլիցի ճակատամարտէն վերջ հազիւ կրցաւ չէզոքութեան մէջ պահել, Բրուսիոյ Թագաւորը հասկցաւ վերջապէս որ Նափոլէոնի հետ յաւիտենական դաշնակցութիւն կարելի չէ ընել, և հետեւաբար որոշեց պատերազմիլ, բայց ի հարկէ բռնադատեալ:

Այնպիսի ժամանակի մը մէջ, երբ Բրուսիա նախընթաց դէպքերուն և 1805ի պատերազմին հետեւանքով գրեթէ մեկուսացուած կը գտնուէր, պատերազմ սկսելու որոշումը ա՛յնպիսի հրամանատարի մը դէմ, որ յաղթական արշաւանքներու անընդհատ շարքով մը իր բոլոր հակառակորդները տապալած էր պարզապէս, ա՛յնպիսի մնապարծութիւն մըն էր՝ որով այն ատեն տոգորուած էին բրուսիական բանակին ամէնէն ծեր զօրավարներէն սկսեալ մինչեւ ամէնէն երիտասարդ տեղակալները, որոնք նախորդ պատերազմներուն դասերէն օգտուած չէին: Եօթնամեայ պատերազմին փառաւոր յիշատակը տակաւին կը նսեմացնէր դատողութիւնը այդ բանակին, ա՛յնպէս որ պատերազմական հրամանատարութեան մէջ Նափոլէոնի ներմուծած նորութիւնները գրեթէ անընթեռնլի տառեր էին բրուսիացի զօրավարներուն համար: Իրենց հըպարտութեան չէին վայլեցներ ասիկա:

65էն մինչեւ 82 տարեկան հնամենի այդ բրուսիացի զինուորները, որոնք իրենց կռուելու եղանակին վրայ անդրդուելի հաւատք մը կազմած էին Աւստրիոյ դէմ իրենց ձեռք բերած յաջողութիւններուն հետեւանքով, միթէ ֆրանսացի երիտասարդ զօրավարէ մը դաս առնելու պէտք ունէի՞ն: «Հէռ Պօնաբարթի պէս զօրավարներ տակաւին շատ բան կրնան սորվիլ Բրուսիոյ Արքային Բանակէն», կ՛ըսէին: Այսպէս ճակատեցաւ բրուսիական անպաշտպան և խոժոռ ռազմը ֆրանսացի արձակազէններուն դէմ, որոնց ետեւը անտեսանելի պահանորդներ կային—արդարեւ Բրուսիացւոց նպատակը դիւցազնավայել էր, բայց հետեւութիւնները վնասեցուցիչ եղան, երբ փճացումը եղաւ արդիւնք այդօրինակ քաջարութեան: Բանակին համար ամենամեծ վտանգը յաղթական պատերազմներէ վերջ երկարատեւ խաղաղութիւնը եղած էր: Տարիներ առաջ ներգործուած յաղթականի գիտակցութիւնը կուրացուց միտքերը բոլոր զինուորական յառաջդիմութեանց համար, ա՛յնպէս որ դէպի նոր դրութեան մը անցքը ծայրագոյն աղէտներու տակ կատարուեցաւ: Աւստրիոյ պատերազմական պատմութիւնն ալ այսպիսի քանի մը օրինակներ ցոյց կուտայ - ինչպէս Սօլֆէրինօ, Քէօնիկկրէց:

Ահա այս բարեդէպ կարծուած պարագաներուն տակ Բրուսիոյ Թագաւորը պատերազմը վճռեց և Օգոստոս 10ին զօրաշարժութիւն հրամայեց: Իբրեւ զինակից շահուած էր միայն Սաքսոնիոյ իշխան Ֆրիտրիխ Աւկուստ Գ., Հէսէնի իշխան Վիլհէլմ Ա. իրաւ է թէ ան ալ իր բանակը պատերազմական շարժման մէջ դրաւ, բայց առաջին յաջողութեան կը սպասէր՝ Թագաւորին կամ Նափոլէոնի կողմը դառնալու համար: Այսպէս արշաւանքին սկիզբը 215,000 հոգի տրամադիր էին, որոնցմէ սակայն 125,000ը յաջողեցան խաղալ դէպ առաջ: Վերին հրամատար անուանուեցաւ 71 տարեկան, բոլորովին զինուորական հին դպրոցին վերաբերող Պրունսվիքի Ֆէրտինանտ դուքսը, թէեւ ասիկա իր անբաւականութեան ապացոյցը տուած էր վերջին պատերազմներուն ժամանակ: Երբ Բրուսիոյ Թագաւոր Ֆրիտրիխ Վիլհէլմ Գ. կարծեց թէ անակնկալ յարձակողականի մը համար գործողութեանց ամէն պատրաստութիւններ ըրած է, ֆրանսական դահլիճին ծանուցագիր մը ղրկեց, որով կը պահանջէր ֆրանսական զօրքերուն ետ քաշուիլը Հռենոսէն, Վէզէլի ամրութեան ետ տրուիլը, ինչպէս նաեւ զօրավար Միւռայի բռնած բրուսիական մասերը, վերջապէս Հիւսիսային Գերմանական Դաշնակցութեան մը կազմութեան ֆրանսական հաւանութիւնը: Այս վերջնագիրը, որով Բրուսիոյ Թագաւորը կը կարծէր յանկարծակիի բերել և պարտաւորել Ֆրանսան, Նափոլէոնի ձեռքը հասաւ Հոկտ. 7ին Պամպէրկի մէջ, մինչ իր բանակին թեւերը կը յառաջանային դէպ ի Թիւրինկի Անտառը: Եօթը օր վերջ ֆրանսական թնդանօթները բրուսիական վերջնագրին պատասխանը տուին Ենայի եւ Աուէրշթատի առջեւ: Հոկտ. 14ի իրիկունը բրուսիական բանակին հարուածեալ մնացորդները աննպատակ յուսահատական փախուստի մը կը խուճապէին:

Ինչպէս ա՛յսքան շուտ կրցաւ պատահիլ ասիկա: Երկու բանակներուն գործողութեանց ծրագրին հիմը Թիւրինկի Անտառը կը կազմէր: Ֆրանսական գունդերը այս բլուրին վրայ պիտի գային: Բրուսիոյ ամէնէն ճարտար զօրավարները՝ Պլիւխէր, Րիւխէլ, Շառնհօրսթ խորհուրդ տուին յարձակիլ Թիւրինկի Անտառին վրայ: Բրուսիական բանակը ֆրանսացիները պիտի քշէր դէպի Ֆրանքէն, մինչ Հաննովէրի առջեւ գտնուած Հէսէնի բանակը պիտի գործակցէր Բրուսացիներուն: Պրունսվիքի դուքսը սակայն նուազ ճարտար ծրագիր մը որոշում տուաւ, ա՛յն է՝ Թիւրինկի անտառին հիւսիսային կողմը ֆրանսական գունդերուն երեւնալուն սպասել, առաւելապէս ուժերով անոնց վրայ իյնալ և զարնել: Այս դիտաւորութեամբ իր գլխաւոր զօրութիւնը կեդրոնացուց Վայմարի մօտ, ճակատը Թիւրինկի Անտառին դէմ, և ամէնէն հեռաւոր անցքերուն կամ կիրճերուն կողմը փոխադրեց անկախ գունդեր, աջ ու ձախ, որոնք պարտաւոր էին տոկալ հակառակորդին մինչեւ որ գըլխաւոր ուժերն ալ հոն փոխադրուէին: Ըստ այսմ զօրավար Րիւխէլ 18,000 հոգիով բանակին ճակատին աջ թեւը կազմեց Կոթայի առջեւ, մինչ ձախին վրայ Հօէնլօէ իշխան 35,000-40,000 հոգիով պիտի յառաջանար դէպի Սաալէ: Այս գունդերուն յառաջապահները կռուանախանձ Լուի Ֆէրտինանտ իշխանին հրամանատարութեան տակ պիտի մնային Ռուտօլշթատի առջեւ, բայց տրուած հրամանին հակառակ յառաջացան մինչեւ Սաալֆէլտէն:

Մինչ Ֆրիտրիխ Վիլհէլմ Գ. Թագաւորը, որ Վայմար կը գտնուէր վերին հրամատարին մօտ, կը կարծէր բոլոր այս նախապատրաստութիւններով Ֆրանսացիներուն դէմ ոստում մը ընել, Նափոլէոն, Պերլինի դահլիճին բոլոր դիտաւորութիւններուն ստուգապէս գիտակ, առաջուց անանկ մը կարգադրած էր որ իր գունդերուն գլուխները արդէն իսկ Թիւրինկի Անտառին հարաւային ստորոտը հասած էին գրեթէ, երբ Թագաւորին վերջնագիրը իրեն հասաւ: Այս շարժումները բոլորովին անծանօթ կը մնային Բրուսիոյ բանակին հրամատարութեան, ապացոյց մը թէ գաղտնի տեղեկութեանց սպասարկութիւնը ո՛րքան գէշ էր: Թիւրինկի Անտառը Բրուսիացիներուն համար անթափանցելի վարագոյր մըն էր, որ անտես կը թողուր իրենց նայուածքներուն անոր հարաւային կողմը գտնուած ամէն բան:

Իրաց այս ընթացքին մէջ Նափոլէոնի խաղը դիւրին էր: Մեծ ծրագիրը յղացաւ: Սաալէի հարաւային կողմը գտնուող բրուսիական բանակը պաշարելու Սաալէի արեւելակողմէն, կտրել դէպ ի արեւելք Էլպայի հետ անոր հաղորդակցութիւնները, և ըստ այսմ բոլորովին անջատել զայն Պերլինի հետ Պրանտէպուրկի ճամբով ունեցած խաբխսէն:

Այս նպատակով Սեպտ.ի վերջերը Թիւրինկի և Ֆրանքէնի հարաւային արեւելեան անցքերուն կողմը փոխադրուած էին հարաւային Գերմանիոյ մէջ պատրաստ կեցող Լանի, Օժըռոյի, Նէյի, Միւռայի, Սուլի, Պէռնատոթի, Տավուի գունդերը— ընդ ամէնը 160,000 հոգի—, որոնք Հոկտ.ի առաջին շաբթուն ընթացքին անցան բազմապատիկ թեւերով, ա՛յնպէս որ Հոկտ. 10ին Նափոլէոնի բանակը հասած էր Սաալէնի արեւելեան կողմը հիւսիսային կիրճը, մինչ Բրուսիոյ ուժերը գետին արեւմտեան կողմը կը գտնուէին: Վայմարի մէջ գտնուած բրուսիական ընդհանուր հրամատարութիւնը այս իրողութիւնը իմացաւ առաջին անգամ, երբ Սաալէնի վրայ Հօէնլօէի առաջապահներուն ծանր պարտութեան լուրը լսեց միեւնոյն ատեն:

Հոկտ. 8ին ֆրանսական գունդին յառաջապահները Միւռայի հրամատարութեամբ Լօպէնշթայնի կիրճէն անցնելով յարձակեցան Թաուէնցիէնի բրուսիական զօրաբաժնին վրայ, որ առաջ մղուած էր Սաալֆէլտ գտնուող Լուի Ֆէրտինանտ իշխանին բանակէն: Թաուէնցիէն դիրքը փոխեց դէպ ի Շլայց, այսինքն հիւսիսային արեւելք, ուր Հոկտ. 9ին կոխեցին զինքը Պէռնատոթի յառաջապահները: Ասով Սաալֆէլտ տանող ճամբան կը բացուէր զօրավար Լանի գունդին առջեւ, որ Հոկտ. 10ին յարձակեցաւ Սաալֆէլտի մէջ Լուի Ֆէրտինանտ իշխանին դիրքին վրայ, այսինքն Հօէնլօէի յառաջապահներուն վրայ: Կռուին մէջ 6,500 ֆրանսացիներ կը ճակատէին 9000 Բրուսիացիներու դէմ: Բրուսիացի իշխանին զօրքերը փախուստի խուճապեցան, իշխանը ինք կռուեցաւ զարմանալի արիութեամբ, մինչեւ որ ինկաւ մեռաւ: Հոկտ. 12ին Թաուէնցիէն անգամ մը եւս կոխոտուեցաւ, ա՛յնպէս որ հիմակ ա՛լ Ենա տանող ճամբան բացուած էր ֆրանսացիներուն առջեւ:

Այս դէպքերուն վրայ էր որ վերին հրամատար Պրունսվիքի դուքսը սկսաւ իր կացութիւնը հասկնալ: Իր ծրագիրը փճացած էր, որովհետեւ ֆրանսական գունդերը չեկան հո՛ն՝ ուր ինք իրենց կը սպասէր, այլ իր ետեւը կը գտնուէին արդէն իսկ: Դէպ ի Լայպցիկ արագ արագ վազք մը միայն կրնար փրկել իր հաղորդակցութիւնը Էլպայի և Պերլինի հետ: Անօգուտ վարանումէ վերջ Հոկտ. 14ին իր գլխաւոր ուժերը Վայմարէն ճամբայ հանեց դէպ ի Նաումպուրկ՝ Սաալէ գետին եզերքը, անցընելով Աուէրշթէտէն: Հօէնլօէ իր 40,000 հոգիով, որոնց մէջ էին նաեւ Սաքսոնիացիք, Ենայի մէջ պիտի պաշտպանէր այս կողմնակի նահանջը: Րիւխէլի հրամատարութեան տակ գտնուած աջ թեւը հրաման ստացաւ դիրք բռնել Վայմարի առջեւ: Բայց Նափոլէոնի ձեռք առած կարգադրութիւնները բոլորովին տարբեր պատկեր մը բերին բրուսիական ծրագրին գործադրութեան մէջ: Պրունսվիքի դուքսը նահանջի սկսած ատենը դեռ չէր գիտեր թէ արդէն իսկ Նաումպուրկի ճամբան գոցուած էր իրեն առջեւ:

Սաալֆէլտի յաջողութենէն վերջ Նափոլէոնի միտքը դրաւ բրուսիական ձախ թեւին պաշարումը ամբողջացնել Սաալէի արեւելեան կողմը, և գործը լմնցնել վճռական հարուածով մը: Ենայի առջեւ թշնամիին գլխաւոր ուժերը զարնելու հաւատքով, Լանի յառաջապահներուն ետեւէն ճամբայ հանեց Օժըռոյի, Նէյի, Միւռայի գունդերը, մինչ արեւելեան եզերքին վրայ գտնուող մնացեալ գունդերը ուղղուեցան դէպ ի Սաալէի հունը, Ենայի հիւսիսային կողմը: Ըստ այսմ զօրավար Սուլ յառաջացած էր դէպ ի Ցէյցէն, Ենայէն ոչ շատ հեռի, Պէռնատոթ դէպ ի Տօռնպուրկ, աւելի հիւսիս. վերջապէս Տավու բրուսիական ճակատին կռնակը անցաւ Քէօզէնէն, և անկէց ալ աղեղնաձեւ դէպ ի հարաւային արեւմուտք: Հիմակ որ Ենայի առջեւ Հօէնլօէի խումբերը միայն մնացած էին, մինչ բրուսիական բանակին ստուար մասը դէպ ի Քէօզէն—Նաումպուրկ կը քալէր, ուստի ֆրանս. բանակը Ենայի առջեւ միմիայն Հօէնլօէի պիտի դիմադրէր, և Տավու պիտի ընդդիմանար բրուսիական գլխաւոր զօրքերուն, որ իրօք պատահեցաւ Քէօզէն-Աուէրշթէտի միջեւ: Այս կացութենէն ծնան երկու ճակատամարտներ, որոնք Ենայի և Աուէրշթէտի անուններով ծանօթ են: Ենայի առջեւ կը հրամայէր Նափոլէոն բրուսիացի իշխան Հօէնլօէի դէմ: Աուէրշթէտի առջեւ Տավու կը ճակատէր բրուսիական բանակին վերին հրամատարին դէմ, որուն մօտ կը գտնուէր Թագաւորը: Հոս Բրուսիացիք կրկնապատիկ աւելի էին Ֆրանսացիներէն, նոյն իսկ Ենայի առջեւ թուական առաւելութիւնը Հօէնլօէի կողմն էր, որովհետեւ Նափոլէոն դժուարաւ և ժամանակ կորսնցնելով միայն կրնար իր բանակին երկար գիծը Սաալէի հովտէն բերել:

Հոկտ. 13ին Լանի յառաջապահները հասած էին Ենա, որ քիչ առաջ պարպուած էր Հօէնլօէի հրամանով: Նափոլէոնի սուր աչքը իսկոյն հասկցաւ թէ քաղաքին գրաւման համար վճռական վայրն է Լանտկրաֆէնպէրկ, և հրամայեց գիշերանց ճամբայ մը բանալ հրետանիին համար: Կայսերական պահակազօրքերը սարահարթին վրայ փութացին, որուն կեդրոնը բարձրացաւ Նափոլէոնի տաղաւարը:

Հօէնլօէի դիրքը, Ենայի հիւսիսային կողմը, ձախ թեւէն կրթնած էր Սաալէի, և արեւելքէն արեւմուտք աղեղնաձեւ կը կորանար դէպ ի Վայմարի պողոտան հետեւեալ վայրերէն.—Քլօզէվից, Քօզբօտա, Տօռնպուրկ, Լիւցէրօտա, Իսէրշթէտի Անտառը և Շնէքէնպէրկ: Ի սկզբան բոլոր այս վայրերը բռնած էր միայն Թաուէնցիէնի զօրաբաժինը:

Հոկտ. 14ին, կանուխ, մինչ խիտ մշուշը սարահարթը կը պարուրէր, Նափոլէոն հրամայեց որ Լանի աջ թեւը, այսինքն Սիւշէի զօրաբաժինը յարձակի Քլօզէվիցի դէմ, Կազանի զօրաբաժինն ալ Լիւցերօտայի դէմ: Ժամը 9ին գրաւուեցաւ Թաուէնցիէնի դիրքը, իր զօրաբաժինը քայքայուեցաւ շատ թընդանօթներ և գերիներ թողլով Ֆրանսացիներուն: Հիմակ միայն Հօէնլօէի միտքը ինկաւ օգնական զօրք ուղել: Կռավէրի զօրաբաժինը ձախ թեւին վրայ ուղղուեցաւ Տօռնպուրկի դէմ, Սէռինի զօրաբաժինը աջ թեւին վրայ դէպի Շնէքէնպէրկ, ուր արդէն երկու սաքսոնիական կիսաբաժիններ կը պաշտպանէին Վայմարի պողոտան: Թաուէնցիէնի զօրաբաժնին բեկորներէն զատ հինգ բրուսիական վաշտեր միայն պահեստին կը կազմէին բրուսիական բանակին ետեւ: Հօլցէնտորֆի զրահապատները պիտի յարձակէին Լանի աջ կողին վրայ: Վայմարի առջեւ Րիւխէլի գունդը հրաման ստացաւ առաջ քալել: Լանի կացութիւնը երկիւղալի էր, և ահա ժամը 10ին Նէյ վրայ հասաւ իր գունդին մէկ մասովը: Թէեւ կայսրը կ՛ընդդիմանար Նէյի աւելի աւելի առաջ երթալուն, սպասելու համար Անժռոյի և Սուլի գալստեան, բայց Նէյ անհամբերութեամբ առաջ քալեց, և ասով ա՛յնպիսի դժուարութեան մը մէջ ինկաւ որ կացութիւնը տառապալից ճգնաժամ մը ստացաւ ամբողջ ֆրանսական ճակատին համար: Ժամը 11½ին միջոցին բրուսիական հետեւակազօրքը չեփորներով և բարձրագոչ հուրրաներով սկսաւ յառաջ խաղալ, ֆրանսական կեդրոնը ցնցուեցաւ, թէեւ Նափոլէոն իր պահեստիներէն զօրագունդ մը փութացուցած էր: Բարեբախտաբար ճիշդ ժամանակին հասաւ Անժռօ ճակատամարտի գծին մէջ. իր գունդէն մասեր տարածելով Քօսբօտայի և Շնէքէի միջեւ. Իզէրշթէտի Անտառին դէմ յարձակում մը Սաքսոնիացիները բաժնեց Բրուսիացիներէն. և դարձեալ ամբացուց ֆրանսական ռազմին շղթան: Քիչ յետոյ ժամանեց նաեւ Սուլի զօրաբաժնէն Սէնդ Հիլէռ, և ասով վճռուեցաւ ճակատամարտին բախտը: Կէս օրէ վերջ բրուսիական ճակատը նահանջը սկսաւ Քափէլէնտորֆի դէմ, որուն վրայ քիչ յետոյ յարձակեցաւ Սուլ: Ժամը 2ին երբ Քափէլէնտորֆ այլ եւս չէր կրնար դիմանալ, Րիւխէլի գունդը առաջ քշուեցաւ: Բայց ասիկա որ ուժասպառ էր, չկրցաւ բան մը ընել, և ինք ալ ընդհանուր փախուստին մէջ նոր անկանոն գիծ մը եղաւ:

Ենայի առջեւ 17,000 Ֆրանսացիք կռուեցան մինչեւ 40,000 Գերմանացւոց դէմ: Նափոլէոնի յաղթութիւնը անթերի էր, բայց բրուսիական բանակին մէկ մասին դէմ դեռ, որովհետեւ անոր ստուար մասը Վայմարէն Նաումպուրկ կը քալէր Աուէրշթէտի ճամբով: Եթէ յաջողէր օձիքը ազատել, Ենայի յաղթութիւնը մասնակի յաջողութիւն մը միայն պիտի ըլլար:

Ինչպէս արդէն ըսինք, Տավու բրուսիական բանակին այդ ստուար մասին դէմ պիտի ճակատէր Քէօզէնէն դէպ ի Աբօլտա վազքին միջոցին Վայմարի ճամբուն վրայ: Ասիկա պատահեցաւ Ենայի ճակատամարտին օրը ժամը 8½ին, Քէօզէնի հովիտին անկիւնը կիրճին մէջ Հասէնհաուզի առջեւ, երբ ֆրանսական հեծեալ ջոկատ մը յարձակեցաւ անակնկալ կերպով Պլիւխէրի առաջնորդած յառաջապահներուն վրայ: Տավու բռնեց Հասէնհաուզէնը իր վերջին գործողութեանց իբրեւ յենարան, մինչ Բրուսիացիք կը ճգնէին խլել զայն Ֆրանսացիներէն: Երկու ախոյեաններն ալ մէկ գծի վրայ քալելէ վերջ, ի սկզբան հաւանականութիւնները երկու կողմին համար ալ հաւասար էին: Հօէնլօէ և Տավու երկուքն ալ պարտաւոր էին կարելի եղածին չափ շուտ ռազմ յարդարել, ինչ որ Տավուի համար աւելի դժուարին էր, քանի որ իր զօրքերը կիրճէ մը անցընելու պարտաւորուած էր, մինչ Բրուսիացիք կողմնակի կրնային երկարիլ: Մինչեւ որ Տավու իր վերջին մարդը կռուին ճակատին վրայ բերէր, Բրուսիացիներուն կրկնապատիկէն աւելի առաւելութիւնը շատ մեծ գործ կրնար տեսնել: Հետեւաբար առ մէն մի վայրկեան տագնապալից կ՛ըլլար Տավուի կացութիւնը: Երկուստեք մեծագոյն քաջութեամբ մղուած կռիւը գլխաւորաբար կը տարածուէր Հասէնհաուզի գրաւման վրայ: Տավու բրուսիական անպաշտպան յառաջացած գիծերուն դէմ իր արձակազէն զինուորութեան դրութեամբ և իր զօրքերուն արիութեան վրայ իր անձնական ներգործութեամբ միայն կրնար իր դիրքը ապահովել բրուսիական կրկնապատիկ առաւելութեան դէմ: Իրաւ է թէ իրեն շատ օգնեց հակառակորդ հրամատարին անճարակութիւնը: Բրուսիացիք փոխանակ իրենց թուական առաւելութիւնը Տավուի աջ թեւին պաշարման գործածելու, ճակատէն միայն յարձակեցան, և ամէն յարձակում մեծամեծ կորուստներով ետ մղուեցաւ ամէն անգամուն ալ: Պրունսվիքի դուքսը, յարձակումներուն անյաջողութենէն յուսահատած, ինք առաջին գծին վրայ անցաւ, հրահրելու համար իր անձնապահ զօրագունդը, բայց գնդակ մը եկաւ մահացու կերպով վիրաւորեց զայն երկու աչքերէն: Առաջին գծին վրայ ինկաւ մեռաւ նաեւ 82 ամեայ Մարէշալ Մէօլլէնտորֆ, մինչ արքային ձին ալ գնդակահար եղաւ: Բանակի հրամատարներուն կորուստով բրուսիական կարգերուն մէջ ամէն վարչութիւն դադրեցաւ: Բայց ճակատամարտին բախտը վճռողը եղաւ Մօռանի զօրաբաժնին յարձակումը: Վերջ ի վերջոյ ա՛յն աստիճան անհաւասարափ մը տիրեց Բրուսիացիներուն իրենց ախոյեանին անպարտելիութեան առջեւ որ նահանջը զարհուրելի խուճապ մը դարձաւ:

Այսպէս վերջացաւ Հոկտ. 14ը Նափոլէոնի համար Ենայի և Աուէրշթէտի շողշողուն յաղթութիւններով: Բայց հետապնդումը ամբողջացուց յաջողութիւնը: Հոկտ. 27ին Նափոլէոն Պերլին մտաւ: Նոյ.ի վերջերը բրուսիական բանակին բոլոր ցանուցիր մնացուածները, Պլիւխէրն ալ բացառութիւն չըլլալով, և բոլոր ամրութիւնները մինչեւ Օտէր անձնատուր եղան մասամբ ամօթալի պայմաններով: Վեց շաբաթուան մէջ Նափոլէոն տէր էր ամբողջ երկրին մինչեւ Օտէր: Գերմանիա յաղթականին առջեւ էր:

Այսպէ՞ս պէտք էր ըլլար: Անխուսափելի էր: Բայց Ենա-Աուէրշթէտի արիւնոտ ճակատամարտի դաշտերուն վրայ ծագեցաւ Գերմանիոյ ազգային արշալոյսը, որ, թէեւ այն ատեն անհաւատալի, բայց այսօր, հարիւր տարի վերջ իբրեւ ներկայ մեր առջեւ կը գտնուի:

Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ

ՔՐՈՆԻԿ

ԵԿԵՂԵՑԻԷՆ ՆԵՐՍ

Ուրախութեամբ յայտարարած էինք թէ Կրօն. Ժողովը իր Նորընտիր Ս. Ատենապետ Սրբազանին արդարացի առաջարկութեամբ, որոշած է ամենայն անաչառութեամբ հսկել որ Եկեղեցւոյ ամէն դասու պաշտօնեաները, զգուշութեամբ վերաբերուին եկեղեցական օրէնքներուն և կանոններուն հանդէպ, ու երբեք չյանդգնին գայթակղական ընթացք մը ունենալ իրենց պաշտօնին և կոչումին մէջ: Տ. Մեսրոպ Սրբազան և Կրօն. Ժողովը անշուշտ վերջերս կղերականներէ ոմանց ցոյց տուած գայթակղական ընթացքէն դրդուած ստիպուած են այս որոշման յանգիլ:

Նորելուկ վարդապետ մը, որուն անունը բաւական ժամանակէ մը ի վեր մոռցուած էր, և որ արդէն իր ասկէ առաջ Հայ Եկեղեցւոյ հիմնական դաւանութեանց դէմ գրութիւններուն պատիժը կրելու համար Ակնէն մինչեւ հոս բերուած էր, անցածները, Աստուածածնայ տօնին օրը, եկեղեցիին այն օրուան յատուկ ընթերցուածներէն զանց կ՛ընէ կարդալ Երգ Երգոցի մասը, և երբ դիտողութիւն կ՛ընեն իրեն եկեղեցիին ուրիշ պաշտօնեաները և ժողովուրդը, կը պատասխանէ թէ Երգ Երգոցը անբարոյ գրուած մըն է, զոր կը գայթակղի և կը խղճահարի եկեղեցիին մէջ կարդալու:

Ընթերցողները անշուշտ հասկցան որ Կարին վրդ. Եսայեան անունով ողորմելին է դարձեալ այս նորութեան հեղինակը, որ նկատելով թէ ինք ուրիշ արժէք մը չունի իր վրայ խօսեցնելու և անուն հանելու համար, տարին քանի մը անգամ կը փորձէ ասանկ քմահաճ բաներ ընել:

Եթէ ամէն վարդապետ կամ քահանայ իրաւունք ունենար եկեղեցական արարողութիւններուն մէջ բարեփոխութիւններ ու չարափոխութիւններ մտցնելու, հիմա ո՞ւր կը մնար Հայ Եկեղեցւոյ կարգ ու սարքն ու դաւանութիւնը: Շնորհալի, Լամբրոնացի և Եկեղեցւոյ հիմնադիր Ս. Հայրապետներու այնչափ զգուշութեամբ ու խնամով հիմնած եկեղեցական դասակարգութիւնը, անշուշտ Կարին վարդապետի նման մարդոց չէ մնացած սրբագրել: Բայց Կարին վրդ. յանցանք չունի: Ախորժակը ուտելով կը բացուի: Մարդը տեսաւ որ իր ասկէ առաջ ըրած բարբանջանքները թեթեւսօլիկ գրողներէ ոմանց կողմէ ընդունելութիւն գտաւ, այս անգամ փորձեց քալ մը՝ ալ առաջ անցնելու, նոյն իսկ տեսականէն գործնականին անցնելով: Չենք գիտեր որ Հայ Եկեղեցին ինչ պէտք ունի ասանկ մարդոց: Երկար բարակ ինչ հարկ խօսքերու: Մարդը ուղղուելու միտք չունի:

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՄԸ

ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎԸ երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Տ. Մեսրոպ Արքեպս. Սուքիասեանի: Ներկայ էին դէր-Ատենապետ Տ. Վահրամ Արքեպս. Մանկունի, Տ. Գրիգորիս Արքեպս. Յովհաննէսեան, Տ. Գաբրիէլ եպս. Ճէվահիրճեան, Տ. Ղեւոնդ վրդ. Դուրեան, Տ. Գրիգորիս վրդ. Պալագեան, Տ. Սահակ Ա. քհ. Տէր-Սարգիսեան, Տ. Կարապետ Ա. քհ. Սանտալճեան, Տ. Կարապետ Ա. քհ. Սեթեան, Տ. Միքայէլ Ա. քհ. Աչճեան, Տ. Հըմայեակ քհ. Էքսէրճեան և Տ. Գրիգոր քհ. Ճէպէճեան: Իսկ բացակայ էին Տ. Մովսէս եպս. Կէօմիւշճեան և Տ. Յովհաննէս Ա. քհ. Մկրեան:

1.— Ատենապետ Տ. Մեսրոպ Ս. Արքեպս.ի յանձնուած էր Տիարպէքիրի առաջնորդ Տ. Եզեկիէլ Ծ. վրդ.ի մասին հասած գանգատական գրերու ուսումնասիրութիւնը: Ն. Սրբազնութեան ժողովին հաղորդած տեղեկագրին համաձայն, ժողովը կարեւորութենէ զուրկ սեպեց այդ անպաշտօն գրութիւնները, որոնք թշնամական ոգւոյ արդիւնք էին:

2.—Դէր-Ատենապետ Տ. Վահրամ Ս. Արքեպս. Ժողովոյ կողմէ ղրկուելիք երկու շրջաբերականներու ծրագիրը, պատրաստած և ներկայացուցած էր: Ժողովը ինչ ինչ դիտողութիւններով ընդունեց և Ս. Պատրիարք Հօր յանձնեց երկու ընդարձակ շրջաբերականներու պատրաստութիւնը: Այդ շրջաբերականներէն մին պիտի ղրկուի գաւառական առաջնորդներուն և տեղապահներուն և միւսն ալ մայրաքաղաքիս եկեղեցիներու քարոզիչներուն՝ սահմանելով իրենց պաշտօններուն բնութիւնը և հանգամանքները:

3.— Դէր-Ատենապետ Տ. Վահրամ Արքեպս.ի քննութեան յանձնուած էին Բաղէշի առաջնորդ Տ. Եղնիկ Ծ. վրդ. Գալըաքճեանի մասին թեր և դէմ գրերը: Ժողովը Ն. Սրբազնութեան տեղեկագրին վրայ, նկատելով որ բուն ծանր խնդիր եղող բարոյական ամբաստանութիւնը եթէ իրաւացի ըլլար տեղւոյն վրայ և անմիջապէս կրնային կարգադրել, հետեւաբար ի բացակայութեան եղած այս ամբաստանութիւնը, նորահնար զրպարտութիւն մը միայն կարելի է համարել, քանի որ տարիներ անցնելէ յետոյ կը խօսուին: Դարձեալ նկատելով որ յիշեալ վրդ.ի ամէն տեղ ունեցած անբասիր, խոհեմ ու արդիւնաւոր պաշտօնավարութիւնը, որ աւելի աչքի կը զարնէ ի Բաղէշ, նկատելով վերջապէս ժողովրդեան ստուար մասին սէրը և համարումը հանդէպ իր առաջնորդին, որոշեց փութացնել Տ. Եղնիկ Ծ. վրդ.ի եպիսկոպոսացումը և վերադարձը ի Բաղէշ:

4.—Սեօլեօզի փիլոնազուրկ Տ. Արսէն քհ. Պաչոյեան իր խնդրոյն վերաքննութիւնը կը խնդրէր: Ժողովը հարկ դատեց Պոլիս կանչել զայն: Ըշէգլեան Ներսէս վրդ. իր Էնկիւրի հասած ըլլալը հեռագրաւ իմացուցած ըլլալով, կը խնդրէր Պոլիս գալ՝ Կրօն. Ժողովին ներկայանալու և ներում խնդրելու համար: Նոյնպէս Պոլիս գըտնուող Բզիլի Հէբրաֆ գիւղացի մէկ քանի ազգայիններ ժողովին կողմէ կարգալոյծ հռչակուած Վառնայաբնակ Խորէն Մուրատեանին ներում շնորհուիլը կը խնդրէին: Ժողովը նկատելով որ երկուքն ալ միանգամ կարգալոյծ հռչակուած են, որոշեց բացարձակապէս չընդունիլ զանոնք միւս անգամ: Ժողովը այս առթիւ որոշեց նոյն խըստութիւնը ի գործ դնել բոլոր կարգալոյծներուն նկատմամբ:

5.—Ամենայն Հայոց Ս. Հայրապետը կոնդակաւ մը տեղեկագրելով թէ քանի մը այրիացեալ քահանաներ կրկնամուսնութիւն խնդրած են, Պոլսոյ Կրօն. Ժողովին ալ կարծիքը ուզած էր: Ժողովը արժան դատեց Ս. Պատրիարք Հօր յանձնել բացասական պատասխան մը պատրաստելու համար:

6.—Գաղատիոյ առաջնորդ Տ. Եղիշէ Ծ. վրդ. Գալֆայեան խնդրած էր Պոլիս գալ, իր աչքի հիւանդութիւնը դարմանելու համար: Ժողովը արտօնեց:

7.—Ատաբազարի Ս. Հրեշտակապետ թաղէն դարձեալ գանգատ կը յայտնուէր թէ քահանաները հոգեհանգստեան պաշտօն չեն կատարեր եկեղեցւոյ կտակ ընող նուիրատուներու հոգւոյն համար: Ժողովը որոշեց դիտել տալ թէ անպատճառ եկեղեցին պարտաւոր է պաշտօն կատարելու երբ որ եկեղեցւոյ կտակներ ըլլան:

8.— Թօփգաբուի քարոզիչ Մկրտիչ Վրդ. Չլղատեան գաւառական պաշտօն մը կը խնդրէր: Ժողովը յարմար տեսաւ Խառն Ժողովին առաջարկել, որպէս զի զայն Պայազիտ ղրկէ:

9.—Ժողովը նկատի առնելով Պաղտատի եկեղեց. գործոց վիճակը, արժան դատեց յանձնարարել տեղւոյն Պատր. Փոխանորդին՝ Ժողովներու վերակազմութիւնը ընել և վարժարանաց բարեկարգութեան հսկել:

10.—Պիղայի Տ. Ներսէս քհ. Մուշմեան դարձեալ իր նախկին պաշ-

ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՈՒԹ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԾԱԽՔԵՐՈՒՆ
ԲԱՂԴԱՏԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑԸ 1897-1904
ՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Է Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀՕՐ ԿՈՂՄԷ

ՀԱՍՈՅԹԻՑ ԳԼՈՒԽՆԵՐ		1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	ՈՒԹԱՄԵԱՅ	ՄԻՋԻՆ
ՏՈՒՐՔ	1. Ազգային	86700.—	89950.—	114333.—	106800.—	96225.—	83705.—	83287.50	82040.—	743040.50	92880.—
	2. Մուգաթա	104930.—	104930.—	104930.—	104930.—	104930.—	53400.—	53400.—	53400.—	684850.—	85606.—
	3. Գանձէլէր	37839.75	37839.75	37839.75	37839.75	37839.75	37839.75	37839.75	37839.75	302718.—	37839.75
ԻՐԱՒՈՒՆՔ	4. Նշանագրութ.	34265.—	40590.—	42145.—	38485.—	38250.—	36030.—	36400.—	28810.—	294975.—	36872.—
	5. Պսակագրութ.	12801.—	18465.—	16505.—	16900.—	16037.—	15935.—	16135.—	13000.—	125778.—	15722.—
ԴԻՒԱՆԱԿԱՆՔ											
	6. Առուծախ	58200.—	67880.—	101892.50	165950.25	139234.25	148522.25	153816.05	178279.25	1013775.25	126722.—
	7. Վաւերացմունք	14739.50	15794.50	18222.—	21119.50	21791.—	20596.50	25905.25	28072.50	166240.75	20780.—
	8. Անցագիր	18924.—	31592.—	29820.—	25460.—	22280.—	24400.—	24988.—	27260.—	204724.—	25590.—
	9. Պաշտօնաթուղթ	5904.50	3134.—	3714.50	4164.—	4198.50	3200.—	3616.50	4055.25	31987.25	3998.—
	10. Վազըֆ	5671.—	10470.50	15434.—	13586.75	8861.25	7972.—	4049.—	5836.75	71881.25	8985.—
ՁԱՆԱՁԱՆՔ	11. Հասոյթներ	19767.25	4481.25	2944.—	7789.50	32125.25	2805.—	2826.—	2211.25	74949.50	9368.—
	12. Հիւանդանոց	6000.—	6000.—	6000.—	6000.—	6000.—	6000.—	6000.—	6000.—	48000.—	6000.—
ՊԱՏԱՀԱԿԱՆՔ											
	13. Կայս. Շնորհ.	233770.—	121736.50	94736.50	52631.50	106755.—	131631.50	77773.50	93981.50	913316.—	114127.—
	14. Նուէր	. . .—	1669.—	. . —	. . —	12121.50	. . —	3270.—	96199.—	113289.50	14161.—
		639512.—	554532.50	588516.25	601656.25	646678.50	572037.—	529307.25	656985.25	4789225.—	598653.75
ՎԻՃԱԿ	15. Առաւելութիւն ծախուց	. . .—	5181.25	. . —	. . —	. .	1226397.—	14621.75	. . .	1246200.—	155775.—
		639512.—	559713.75	588516.25	601656.25	646678.50	1798434.—	543929.—	656985.25	6035425.—	754428.75

ԾԱԽՈՒՑ ԳԼՈՒԽՆԵՐ		1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	ՈՒԹԱՄԵԱՅ	ՄԻՋԻՆ
ԹՈՇԱԿՔ	1. Պատրիարք և Փոխանորդ	78000.—	72200.—	74100.—	78000.—	78000.—	78000.—	78000.—	78000.—	612300.—	76538.—
	2. Պաշտօնեայք	332220.—	315240.—	332950.—	341150.—	339750.—	333150.—	334875.—	343800.—	2673135.—	334142.—
ԾԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆ ԴԻՒԱՆԱԿԱՆ	3. Ծախքեր	47934.75	38120.25	42803.25	41355.75	43070.—	40225.50	41464.25	41063.—	336036.75	42005.—
	4. Թղթատար և հեռագիր	9096.25	9420.—	12715.—	10360.50	8370.—	7839.75	9096.—	7716.—	74613.50	9327.—
	5. Գրական	18499.—	21148.25	25206.—	28053.75	15711.—	4367.50	13259.—	8312.50	134557.—	16819.75
	6. Լրագիրք	2112.—	1619.—	1345.50	1772.—	482.—	——	——	——	7330.50	916.—
ԲՆԱԿՈՒԹԻՒՆ	7. Փայտ ածուխ	10053.50	9432.—	7455.50	7340.50	5163.—	6838.50	5542.—	5128.75	56953.75	7119.—
	8. Նորոգութիւնք	3046.—	5468.—	4525.75	3021.50	1570.—	2346.25	2671.—	104042.50	126691.—	15837.—
ՁԱՆԱՁԱՆՔ	9. Ծախքեր	22184.75	19580.50	17906.25	19093.75	17178.50	11553.25	14623.50	9962.75	132083.25	16511.—
	10. Հանդերձագին	7825.—	7560.—	8022.—	8062.—	7894.—	7540.—	5439.—	5790.—	58122.—	7265.—
	11. Նշանի ծախք	5387.—	3232.50	3004.—	2735.—	2385.—	3194.—	2309.25	820.25	23067.—	2883.—
	12. Նպաստ	1716.—	2526.25	2323.50	1774.50	1412.75	1639.—	2224.—	5248.50	18864.50	2358.—
ՊԱՏԱՀԱԿԱՆ	13. Արտասովոր	——	16258.—	——	——	——	——	——	——	16258.—	2032.—
	14. Ը. Ժողով	5324.—	——	——	——	——	——	——	——	5324.—	666.—
	15. Կրթական	15304.—	630.—	1080.—	1080.—	1130.—	1200.—	1200.—	1200.—	22824.—	2853.—
	16. Հովուական	2255.—	——	——	——	——	——	——	——	2255.—	282.—
ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ	17. Մասնակցութ.	36056.50	39279.—	38914.50	34518.50	32493.—	32655.—	33236.—	30761.—	277913.50	34739.—
ՋԸՂՁ	18. Մուգաթա եւն.	——	——	——	——	——	1267885.—	——	——	1267885.25	158485.—
		597013.75	559713.75	572351.25	578317.75	554609.25	1798434.—	543929.—	641845.25	5846214.—	730777.75
ՎԻՃԱԿ	19. Առաւելութիւն հասոյթից	42498.25	——	16165.—	23338.50	92069.25	——	——	15140.—	189211.—	23651.—
		639512.—	559713.75	588516.25	601656.25	646678.50	1798434.—	543929.—	656985.25	6035425.—	754428.75

բուստին անբաւականութիւնը մէջ բերելով կը խնդրէր Ռուսուծօ երթալ. Ժողովը որոշեց գրել Պիզայի Թաղ. Խորհուրդին որ քանանային նիւթականը հոգայ։

11.— Ժողովը հարկ տեսաւ Խառն Ժողովոյ առաջարկել Տրապիզոնի համար պէտք եղած կարգադրութիւնը ընել։

12.—Ակնայ Առաջն. Տեղապահ Տ. Արտաւազդ Վրդ. Գալէնտէրեան հրաժարած ըլլալով իր պաշտօնէն, Ժողովը նախկին որոշման մը համաձայն հարկ դատեց Ակնը Արաբկիրի Վիճակին միացնել և այս խնդիրը ներկայել Խառն Ժողովոյ կարգադրութեան. Իսկ Տ. Արտաւազդ Վրդ.ի հրաժարականը ընդունելով, արտօնեց անոր Պոլիս գալը։

13.— Մուշի Պատր. Փոխանորդ Տ. Կորիւն Վրդ. Եպիսկոպոսեան առժամապէս Կարին երթալ կը խնդրէր՝ իր անձնական տկարութեան դարմանումին համար. Ժողովը արտօնեց՝ երկամսեայ պայմանաժամով։

14.—Կէյվէ Միջագիւղի եկեղեցիին մէջ պատահած գողութեան պատճառաւ ամբաստանուած Տ. Օհան քհ. Մուրատեան, դիմում ըրած էր Ժողովին իր Վիճակին դարմանմանը համար. Ժողովը որոշեց Նիկոմիդիոյ Ս. Առաջնորդին կարգադրութեանը յանձնել։

15.— Պայազիտ Տ. Ներսէս քհ. Քաջբերունի կը յայտագրէր թէ առեւանգուած աղջիկ մը փրկելով՝ ամուսնացուցած է ըստ օրինի. Ժողովը որոշեց քաջալերական մը գրել։

⁂ Կրօն. Ժողովոյ դիւանէն կը հաղորդուի թէ Երզնկայի Մէլիք Շէրիֆ գիւղի եկեղեցւոյ համար իբրև քահանայացու ներկայացուած Մինաս Խանճեանի, ոչ թէ ամբողջական լուսանկարը, այլ ձեռքին պակաս մասը ցոյց տուող լուսանկար մը ուղուած էր Ժողովին կողմէ, քանի որ ֆիզիքական պակասութեան տէր մարդիկ չեն կրնար քահանայութեան կոչուիլ։

ՏՆՏԵՍ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ իր առաջին նիստը գումարեց Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր. Ներկայ էին Միհրան Շիրինեան, Զգօն Խորասանճեան, Գալուստ Գույումճեան և Արմենակ Ինճէեան էֆ.ները. Իսկ բացակայ էին Լեւոն Սէմէրճեան, Պետրոս Տէր-Պօղոսեան և Յովհաննէս Պառաւեան էֆ.ները։

Ս. Նախագահը շնորհաւորեց նորընտիր անդամները և իր տեսութիւնները պարզեց Թաղ. Խորհուրդներու և այլ Հաստատութեանց մատակարարութեանը համար կազմուած Խնամակալութիւններու հաշուետուութեան պարտաւորութեանց կատարման մասին և հրաւիրեց նորակազմ Տնտես. Խորհուրդը հաշիւներու քննութեան մասին ցարդ հետեւած դրութիւնը աւելի ընդլայնել. Ն. Սրբազնութիւն աւելցուց միանգամայն թէ կեդր. Սնտուկի ուղղակի մատակարարութեան տեղեկագիրը պատրաստած է. որունմէ արդէն օրինակներ պիտի հաղորդուէին Խորհրդոյ անդամներուն, Պատրիարքարանի Ելմտական վիճակին իրազեկ ըլլալու համար. Ս. Պատրիարքը իր այս տեսութիւնները պարզելէ ետք, հրաւիրեց Խորհուրդը ձեռնարկել դիւանի ընտրութեան և ըստ այսմ Ատենապետ ընտրուեցաւ՝ Միհրան էֆ. Շիրինեան և Ատենադպիր՝ Զգօն էֆ. Խորասանճեան. Խորհուրդը իր յաջորդ նիստը պիտի գումարէ առաջիկայ Չորեքշաբթի օր Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ իր առաջին նիստը գումարեց Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ Ս. Պատրիարք Հօր նախագահութեամբ. Ներկայ էին Հրանտ Ասատուր, Պետրոս Կարապետեան, Տոքթ. Գրիգոր Դաւիթեան և Տոքթ. Յակոբ Թոքճեան էֆէնտիները. Իսկ Յակոբ Գուրգէն, Ստեփան Կուրտիկեան և Յովհաննէս Հինդլեան էֆէնտիները բացակայ էին, առաջին երկուքը անձնական տկարութեան պատճառաւ. իսկ Հինդլեան էֆ. հրաժարական ղրկած էր։

Ս. Նախագահ հայրը շնորհաւորեց նորակազմ խորհուրդը, մաղթելով որ իր ջանքը ու աշխատութիւնը օգտակար ըլլայ ազգային մանկտւոյն դաստիարակութեան. Ներկայ Խորհրդոյ անդամները իրենց երախտագիտութիւնը յայտնեցին Ն. Սրբազնութեան իրենց վրայ ունեցած համարման, և իր հայրական քաջալերանաց և խրախուսանաց համար. Յետոյ դիւանի ընտրութեան ձեռնարկուելով միաձայնութեամբ Յակոբ էֆ. Գուրգէն ատենապետ և Տոքթ. Դաւիթեան էֆ. դիր-ատենապետ. իսկ Պետրոս էֆ. Կարապետեան ատենադպիր կարգուեցան. Այս առթիւ ներկայ խորհրդոյ անդամները խնդրեցին Ս. Պատրիարք Հօրմէն, կոչել առ ինքն Հինդլեան էֆ.ն և կարևորը անօրինել,

Խորհուրդը յետոյ որոշեց առաջիկայ ուրբաթ օր ժամը 4ին կրկին գումարուիլ ի Նիստ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը և ձեռնարկել իր պաշտօնին,

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը Պարտիզակի եկեղեցիին աւագերեց Տ. Կարապետ Ա. քհ. Մխալեանի և Տ. Մկրտիչ քհ.ի ծաղկեայ սեւ փիլոն կրելու արտօնութիւն շնորհեց։

ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎՈՅ կողմէ արտօնուած էր օծումը՝ Օր. Նուարդ Տէր-Ներսէսեանի կողմէ գծուած և Գուզկունճուքի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիին նուիրուած պատկերի մը, որուն օծումը տեղի պիտի ունենայ կիրակի օր Տ. Գրիգորիս արքեպս. Յովհաննէսեանի կողմէ, Գուզկունճուքի եկեղեցիին մէջ։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ կարգադրութեամբ, Ղալաթիոյ եկեղեցիին խնամակալութեան կողմէ պատրաստուած խաչելութեան պատկերին օծումը որ վաղը տեղի պիտի ունենար, ուրիշ օրուան մը յետաձգուեցաւ, քանի որ նոյն օրը վարժարանին շրջանաւարտներուն հանդէսը կայ։

ԲԵՐԱՅԻ աւագերէց Տ. Յովհ. Ա. քհ. Մկրեան որ Պարտիզակ կը գտնուէր, առջի օր մայրաքաղաքս վերադարձաւ և իր բնակարանին մէջ ընդունեց բազմաթիւ ցաւակցական այցելութիւններ։

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ շրջանաւարտներու վկայականաց բաշխման հանդէսը տեղի պիտի ունենայ վաղը, հինգշաբթի, Ղալաթիոյ Խորհրդարանի սրահին մէջ, ժամը 4½։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ.— Օր. Արշալոյս Տ. Ա. Վարժապետեանի ընդ. Արմենակ էֆ. Մարգարեանի ամուսնութեան առթիւ փոխան ծաղկեփունջի 54 ղր. նուիրած են Հիւանդանոցիս Տէր և Տիկին Ստեփան Իշխանեան յԱտաբազար։

ՏԻԿ. ՄԱԳԴԱՂԻՆԷ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

Յետ երկարատեւ հիւանդութեան կնքեց իւր մահկանացուն երէկ երեկոյ, անմխիթար սուգ համակելով իւր ամուսինը, զաւակները և համայն ազգականները։

Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի վաղը, Չորեքշաբթի, (4/17 Հոկտ.) ժամը 4ին, Բերայի Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցին, ուր փոխադրեալ է հանգուցելոյն մարմինը, ուստից պիտի ամփոփուի Շիշլիի գերեզմանատունը՝ Պաղտատլեան գերդաստանին յատուկ դամբարանին մէջ։

Պէօյիւքտէրէ, 3/16 Հոկտ. 1906

Այրի Տիկին Սօֆի Յակոբեան եւ զաւակունք, Այրի Տիկին Թագուհի Իւզիւմճեան, Գրիգոր էֆ. Իւզիւմճեան, Յովսէփ էֆ. Իւզիւմճեան, Յարութիւն էֆ. Յակոբեան, Տէր եւ Տիկին Գասպար Ասլանեան, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Էֆիզեան, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Զօլաքեան, Մկրտիչ էֆ. Զօլաքեան, Տէր եւ Տիկին Նազարէթ Մէսիաեան, եւ Յակոբեան ընտանիքին բոլոր ազգականները ու բարեկամները ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն դառնագէտ մահը՝

ԽԱՉԻԿ ԷՖ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ
(ՍԱՖՐԻՉ ՔԱՄԱՆԹՕ ԽԱՆԻ)

որ հանգեաւ ի Տէր երեքշաբթի գիշեր ժամը 7ին, Պէյքօզի իր բնակարանին մէջ, ի հասակի 40 ամաց, յետ կարճատեւ հիւանդութեան։

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը պիտի կատարուի այսօր, ժամը 7ին, Դոլմապաղչէի Մայր եկեղեցին մէջ, ուր արդէն փոխադրուած է հանգուցելոյն մարմինը։

Պէյքօզ, 4 Հոկտեմբեր 1906

Մահազդ չընդունողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել։

Աճէմեան ընտանիքը և պարագաները իրենց խորին շնորհակալիքը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք համեցան ներկայ գտնուիլ հանգուցեալ ՏԻԿԻՆ ՄԻՆԷՎՎԷՐ ԱՃԷՄԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան և իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին այս տխուր առթիւ։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS
16 Հոկտ. 1906

Ֆրանսական 3%	95.90
Օսմանեան Միացեալ	94.—
Երկաթուղի	148.—
Պանք Օթթօման	674.—
Րէժի	—.—
Թրանսվաալ	—.—

ՌԷՍՄԻ

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Օրման վէ Մաադէն վէ Զըրաաթ Նէզարէթի էնճիւմէնի պաշ քեաթիպի սաաաէթլու Թէվֆիգ պէյէ թէրֆիէն րիւթպէի Ուլա սընըֆը սանիսի.

Էմնիյէթի Սէնիյէ անպարը գալֆալարընտան իզզէթլու Գօսթի էֆէնտիյէ թէրֆիէն Միւթէմայիզ րիւթպէսի թէվճիհ պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ՌԱՄԱԶԱՆ.— Կայս. Իրատէի մը համաձայն, Սպարապետի Դրան պիտոյքի ճիւղին նախագահ առաջին ֆէրիգ Ահմէտ Աֆիֆ փաշա, Կայս. Պալատ տարաւ նմոյշները այն ուտելիքներուն որոնք Ռամազանի մէջ պիտի տրուին զինուորներուն. Այդ նմոյշները գեղեցիկ ամաններու մէջ դրուած, Կայս. Պալատան առաջին քարտուղարին միջոցաւ մատուցուեցան Վեհ. Սուլթանին, որ հրամայեց ուշադրութիւն ընել՝ այդ նմոյշներուն համաձայն ուտելիք տալու զինուորներուն։

⁂ Կայս. Իրատէի մը համաձայն, այս տարի ալ կրօնական պաշտօնեաներ նշանակուեցան, Ռամազան ամսուն մզկիթներու մէջ քարոզելու համար։

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԻՆ երկրորդ թարգմանիչ և Օսար Մամալի դիւանին նորընտիր Տնօրէն Սէֆէր էֆ. իր պաշտօնին ձեռնարկեց։

ՁԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԸ.— Զէնանաս պաշտօնարանէն հրահանգ խնդրուած էր սա կէտերուն մասին.— Օսմ. գաւառէ մը ուրիշ գաւառ մը փոխադրուող ոչ-իսլամները, բնակավայրի փոխադրութեան գործողութիւնները առանց լրացնելու, միկ տեղացիի հանգամանքը ստացած ըլլալով նոր մարդահամարի տումարներուն մէջ իբրև միկ արձանագրուած են, սակայն ատոնց արձանագրութեան և բնակավայրի փոխադրութեան համար բանակցութիւն կը կատարուի անոնց ծննդավայրին տեղական կառավարութիւններուն հետ. Այդ կարգի անձերու մէջ կան որ մարդահամարի տումարներուն մէջ արձանագրուած չեն ու ոմանք ալ զինուորական դիզեալ տուրքերը վճարելու անկարող են. Ուստի հարկ դատուած է որ ատոնց զինուորական անգանձելի տուրքերը պատշաճ պիտի չըլլայ հիմա իրենց գտնուած տեղերուն հասարակութեանց հաշուոյն անցընել ու անոնց մէջ բաշխել որով իբրև միկ արձանագրուելու Թուականէն սկսեալ օրէնքին այդ տրամադրութիւնը պէտք է գործադրուի. Միանգամայն նոյն կարգի անձերը իրենց գտնուած տեղերը երբ ամուսնանան, ծնած զաւակները տեղացի չեղողներու տումարին մէջ կ'արձանագրուին, որով թէ՝ իրենց ծնած վայրին և թէ իրենց հօրը ծննդավայրին մէջ արձանագրութիւն չեն ունենար. Հետեւաբար ատոնց զինուորական դիզեալ տուրքերու նկատմամբ ի՛նչ գործողութիւն կատարելու է. Զէնանաս պաշտօնարանը որոշեց թէ առեւտուրի համար տեղէ մը ուրիշ տեղ գացող անհատ մը երբ հոն բնակութիւն հաստատէ և սակայն բնակավայրի փոխադրութեան գործողութիւնը տակաւին կատարած չըլլայ, անշուշտ անոր նախկին բնակավայրին մէջ պիտի գտնուի անոր նոր բնակավայրը, որով եթէ մարդահամարի տումարներուն մէջ չէ արձանագրուած, զինուորական դիզեալ տուրքերը հարկ է գանձել նախ-բնակավայրէն, սակայն այդ անհատը եթէ իր գացած տեղը երկար ատեն մնալով ամուսնացած է և այլեւս հոն պիտի մնայ և քանի որ այս պարագային ալ անշուշտ տեղեկութիւն պիտի ունենան անոր հաստատուած վայրին ծերերու ժողովները, ուստի ամուսնութեան պահուն պէտք է ըստ օրինի արձանագրուի մարդահամարի տումարներուն մէջ և թաղին կամ գիւղին զինուորական տուրքին հաշուոյն մէջ պիտի անցի. Հետեւաբար այդ կարգի անձերուն մինչեւ իրենց ամուսնութիւնը թէ՝ իրենց և թէ իրենց զաւակներուն չարձանագրուելու ժամանակամիջոցին վերաբերեալ զինուորական տուրքերը իրենց նախկին բնակավայրէն գանձուելու. իսկ ամուսնութեան թուականէն ետքի ժամանակամիջոցին վերաբերեալն ալ իրենց տեղւոյ տուրքերուն հետ՝ նոր բնակավայրերէն։

ՍԵԼԱՆԻԿԷՆ հեռագրուած է ձեռնհաս պաշտօնարանին թէ Գարաճա Ապատ գաւառակին Բազար գիւղին մէջ Պինիվէ Տիմօ, Մէթրէ ու Քալին անուն աւազակները ողջ ձերբակալուեր են։

ՄԱՃԱՐ իշխան Րակոցիի և իր Թիկնապահ Թօքոլիի Աճիւնները Մաճառստան փոխադրելու համար մասնաւոր պատուիրակութիւն մը ժամանեց երէկ Պոլիս, մաճառ երեսփոխան Մ. Թալիի նախագահութեամբ։

ՊԱՆՏՐՄԱՅԻ նաւահանգիստին և կոհակարգել քարափին շինութիւնը վերջացաւ և առժամեայ ընդունելութիւնը կատարուեցաւ։

ՊՈԼՍՈՅ հեկեն ընդհ. հիւպատոս կարգուեցաւ Գահիրէի ընդհ. հիւպատոս Մ. Սքոթիւր, որուն յաջորդեց Պոլսոյ ընդհ. հիւպատոս Մ. Ֆիլոն։

ԷՏԻՆՃԻՔԻ մէջ վերջերս հրդեհ ծագելով 12 խանութ այրեցան. Ապահովագրական ընկերութեան Տնօրէն Արշակ էֆ. Ունճեան հոն մեկնեցաւ, իր ընկերութեան պատկանած վնասը 6000 ֆրանք, վճարելու համար։

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՀՐԴԵՀԸ.—Երէկ ժամը 8½ին հրդեհ ծագեցաւ Ֆաթիհ, Քարաման Չատտէսի, պարսիկ Բահրաման աղայի ծխավաճառի խանութին վրայի սենեակէն. Բոցերը տարածուեցան, և այրեցան նոյն ծխավաճառէն զատ, 1 խոհարարի, 1 իշկէմպէճիի խանութ, 1 հացագործի փուռ և 1 սրճարան, որուն վրայ 4 սենեակ կային։

ԱԶԴ. — Վաճառատուններու մէջ պաշտօնավարելու համար տեղական լեզուներու տեղեակ փորձառու երիտասարդ բլասիէ-հաւաքիչներ (placier-encaisseurs) կը փնտռուին. լաւ յանձնարարական անհրաժեշտ, որոշ ամսական թոշակ և Քոմիսիոն պիտի վճարուի. Դիմել ամէն օր ժամը 10էն մինչ կէսօր (Լ. Ն.) Թարագճըլար Պիրատէրլէր խան թիւ 2։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ.— Երէկ հանդիսական կառքերը Կամոս Օթէլ գացին. Լոնտոնի Լորտ-քաղաքապետ՝ Սըր Ուիլըըմ Վօկան բազմեցաւ քառաձի ու ոսկեզօծ կառքին մէջ, որուն ձիերը բռնած էին մասնաւոր տարազով սպասաւորներ. Այդ կառքին քովէն կ'երթար Լոնտոնի ոստիկանութեան Տնօրէնը՝ ձի հեծած. Յետոյ կուգային խորհրդականներու հանդիսական կառքերը. Այդ փայլուն Թափօրը գնաց քաղաքապետութեան պաշտօնարանը, ուր շքեղ ընդունելութիւն մը կատարուեցաւ. ժամը 4ին Թափօրը գնաց Էլիզէ, ուր ընդունուեցաւ Նախագահ Մ. Ֆալիէրի կողմէ. Ճամբուն երկու կողմը ժողովրդեան ստուար բազմութիւն մը կար, որ ետանդագին կ'ողջունէր Լորտ-Քաղաքապետը ու խորհրդականները. Գիշերը շքեղ հացկերոյթ մը տրուեցաւ և ընդունելութիւն մը կատարուեցաւ քաղաքապետութեան պաշտօնարանին մէջ։

ՊԵՐԼԻՆ.— Վիլհէլմ կայսրը ներկայ գտնուեցաւ Օր. Պերթա Քրուբի ամուսնութեան՝ դեսպանական կցորդ Մ. ֆոն Պոլհէնի հետ. որ երէկ տեղի ունեցաւ Հէկէլի քաղաքին մէջ, Էսէնի մօտ։

— Հօհէնլօէ իշխանը իր հրաժարականը ղրկեց Նախարարապետ ֆոն Պիւլով իշխանին, որ հիմա Համպուրկ կը գտնուի։

ՀՌՈՄ.— Լուր կը տրուի թէ Վատիկանի դիւանագիտական պայուսակը կորսուեր է Բլէզանսի մօտ տեղի ունեցած երկաթուղիի արկածին առեն. Այդ պայուսակը Ֆրանսայի վերաբերեալ կարեւոր գրութիւններ կը պարունակէր. Մինչեւ հիմա եղած խուզարկութիւնները արդիւնք մը չունեցան։

ԲԱՐԻԶ.— Ներքին գործոց նախարար Մ. Քլէմանսօ, որ Տրակինեան կը գտնուի (Վառ) մեծադղորդ ճառ մը արտասանեց այս քաղքին ընտրողներուն առջեւ. Մ. Քլէմանսօ կրօնական խնդիրներու վրայ բերելով խօսքը, յայտարարեց որ եթէ վարչային ներկայ դրութեան հակառակորդներ օտարներու դրդումով ուզեն խնդիր առաջ բերել, անկարելի է կասկածիլ թէ Ֆրանսա աւելի մեծ կորով ցոյց պիտի տայ այս փորձերը ի դերեւ հանելու համար. Մ. Քլէմանսօ խանդավառօրէն ծափահարուեցաւ։

— Պրէսթ-Շարթրը ճեպընթաց կառախումբը ծանր արկած մը անցուց Էբէրնոնի կայարանին մէջ. Շոգեկառք մը իրեն ընդհարեցաւ, և 10 հոգի մեռան ու 34 հոգի վիրաւորուեցան. Մեռեալներուն մէջ է Տոքթ. Ֆլօքէ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Հոնկ Քոնկէ կը հեռագրուի թէ չինական Հանկ-Շաու շոգենաւը այրեցաւ իր բոլոր բեռներով. Բոցերուն մէջ կորան 170 չինացի. Եւրոպացի չկայ վնասուած այս հրդեհէն. Նաւազները ազատուեցան։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Կայսերական հրամանով, Զօրավար Սդէօսէլ հանգստեան կոչուեցաւ առողջական պատճառով։

ՄԱՏՐԻՏ.— Պուրկոսի Թեմէն հինգ եպիսկոպոսներ բուռն բողոք մը ուղղեցին Սպանիոյ կառավարութեան՝ քաղաքային նոր օրէնքներուն դէմ, զորս հակառակ կը նկատեն Եկեղեցիին իրաւունքներուն։

—Սպանիոյ պատերազմական ելմտացոյցին վրայ 10,800,000 բէսէթայի յաւելուած մը եղաւ։

ՈՒԷՍՏՀԱՐԹԼԲՈՒԼ.— Ահռելի պայթում մը տեղի ունեցաւ Ուէնկէյթի մէկ հանքին մէջ, (Տըրհէմ), և 200 հանքագործներ փլատակներուն տակ մնացին. Ցարդ 8 դիակ դուրս հանել կարելի եղաւ։

ՊԵԼԿՐԱՏ.— Սքուբչինան այսօր նիստ գումարելով նախագահ ընտրեց հին արմատական Մ. Միքա Բոբովիչը։

ԲԱՐԻԶ.— Թատրոն մը աւերեց Ֆրանսայի հարաւակողմը, Գարգասոնի, Սէթի, Պեզիէրի շրջակայքն ու ծովեզերքները։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ		
Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Օ. Ո.	101.23
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	101.28
Երէկուան էն բարձր գինը	»	101.31
» էն վար գինը	»	101.21
ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ		
Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	ֆր.	145.75
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	145.75
Երէկուան էն բարձր գինը	»	145.87½
» էն վար գինը	»	145.75
Շիրքէթը Խայրիէ	Օ. Ո.	40.50
Շիրքէթը Խայրիէի Համիտիէ	Օ.Ո.	5.25
Միտիլլի Պանքա		5.75
Քոմէրսիալ	Ա. Ո.	9.07
Քարասու Բրեվիլէժիէ	ֆր.	168.—
» Օրտինէռ	»	159.—
Իզմիրի քարափ	»	595.—
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	Օ. Ո.	4.50

ՈՒՍԱՆՈՂԻ ՅՈՒՇՔԵՐ

ՏԱՐԱԲԱՂԴ ՀՈԳԻՆԵՐ

Հսկայ Ովկիանոսին կապոյտ ջուրերուն մէջ կիսովին թաղուած մեծաքաշ մակերը սանտրող հովերու առապարեալան նայեցէք յիշեցէ՛ երբ առաւօտ մը մեր սովորական այցին՝ հիւանդանոցի մէկ սրահին մէջ տեսայ զինքը, մահճակալին վրայ նստած ճերմակ սաւան մը ուն ի վար։

Ցաւերու ու կոտանքի այդ յարկին տակ իր երիտասարդ ու գեղանի մարմինին ներկայութիւնը կասարեալ հակապատկեր մը կը ներկայացնէր ճիշդ քովը՝ չորիններուն՝ որոնց լացը օգնութեան աղաղակներուն հետ խառնուած՝ սրահին մեծդի կամարներէն մեր սրտերուն կ'արձագանգէր ամէն օր։ Է՛հ, ի՞նչ դիանամ ես սակայն թէ ցաւն ու կոտանքը վարդէ ու մեխակէ շաղուած դեռատի մարմիններու տակ ալ կը թառէին երբեմն։

—Որո՞ւնմն է հիւանդ առնելու կարգը, կը հարցնէ մեր բրօֆէսօրը անոր մահիճին վերեւ կանգ առած, քանի որ գիրքերու մէջ սորվածնիս գործնականին մէջ ալ զարծադրելու համար ուսանողի վերջնաթեր տարիէն սկսեալ անունի կարգով մեր տարադրութեան կը յանձնուէին հիւանդները, նախ անոնց ճշգրիտ ախտաճանաչութիւնը ընելու ու յետոյ պէտք եղածին պէս դարմանելու համար զանոնք։

Ու անանկ պատահեցաւ որ ինձի վիճակի տա մարմնի ու հոգիի միանգամայն դառն վիշտերէ տառապող հեզ աղջնակին խնամքը։

—Սա պղտիկ տոքթէօրին հոգածութեանը կը յանձնեմ զքեզ, ըսաւ մեր ուսուցիչը զիս ցուցնելով։

Ու բոպէ մը անոր ամօթածութենէ խոնարհած ակնարկը արտեւանունքներուն տակէն լուսնակի չողի մը պէս իմ աչքերուս մէջ ինկան։

Բրօֆէսէօրը՝ շարունակելով,

—Ցուզեմ որ իր բոլոր հարցումներուն անգաղանապահութեամբ պատասխանես, ըսաւ հիւանդիս, քանի որ այդքու կեանքիդ պատմութիւնը քու տառապանքիդ որոշ վիճակը պիտի պարզէ ու ճշգրիտ ախտաճանաչութիւն մը հարկաւ ճշգրիտ դարման մը ալ կ'ենթադրէ։

Բժիշկը, այս հրահանգը տալէ ետք, բոլոր ունկնդիր ուսանողներուն հետ մեկնեցաւ, առանձին ձգելով զիս ու հիւանդը։

* * *

Դարուն առաւօտով երկինքէն կաթող ցուրտ չաղին հպումէն սարսռուն վարդին պէս զողզոջան, երբ ա-թոռս մահիճին շատ մօտ քաշելի իր կեանքին պատմութիւնը մտիկ ընելու համար։ Ցուզումները իրօք փոխանցիկ են, եթէ ոչ ինչի՞ վերագրել այն նմանօրինակ սարսուռը որ իմ ալ արտէս ծնաւ երակներուս մէջ իր չըրջանը ընելու համար։

Տուփ մը լուցկի կրակին ա՛ղքան մօտ վերջապէս։

Խորունկ շունչ մը առնելէ վերջ ուսերէն վար նետեց սաւանը, մազերը վերցուց երեսէն ու յուզումէն հեկեկալով սապէս սկսաւ իր պատմութիւնը ինքնակենսագրականի ձեւով։

* * *

«Լուիզէ կը կոչեն զիս, բայց ատի կեղծանունս է։ աւագանը Մէրի կոչած է զիս գուցէ Մագդաղենացիին պէս ապագային մեղանչելս կանխագուշակելով։ Պաղեստինի արեւն էր որ քսան տարիներ առաջ հայրենի տունիս լուսամուտը ճեղքելով իմ նորածին այտերը կը շոյէր խանձարուրիս մէջ։ Քսան տարիներ վերջը կը խորէր սրդեօք ան թէ Լիբանանի գագաթէն ասանկ պիտի դիտէր զիս ծլոններով հեռու։ Հալէպի սիրուն դպրոցներէն։ Ծերուկ հայր մը ու գորովագութ մայր մը ունիմ հոս, որոնք հինգ տարիէ ի վեր ամէն գիշեր պատշգամին պուչերուն ընդմէջէն արցունքոտ աչքերով կը դիտեն այն փոշոտ ճամբան՝ ուրկէ այդ գիշերը հետիոտն փախեր էի մեծաւորը անպատուութենէ մը ազատ պահելու համար տարարաղդ ծնողքս՝ որ այնքան կը սիրէի։

«16 տարու հաղիւ կայի այդ ատեն, կեանքի չրջան մը՝ ուր դեռատի աղջիկներուն դատողութիւնը տեղի կուտայ զգացումներու յորդումին առջեւ, ուր սիրոյ զգացումը նոր բոյն դրած կուրծքերու տակ կը կուրցնէ անոնց աչքերը ու վաղուան դառն հաւանականութիւնը չեն կրնար կանխատեսել և ուր վերջապէս՝ սիրտը չուտով դերին կ'ըլլայ իր առջեւ բուրվառ չարժող առաջին էրիկ մարդուն։ Այո՛, կեանքի սա չըրջանին մէջն էր որ ծնողքիս քիչ մը թոյլատու վարմունքէն օգտուելով մեր տունին չեմէն ներս ոտք նետած էր անոր։ Ցարաբերութիւնները երթալով կը տաքնային աւելի ինձի հետ ի մեծ ուրախութիւնս միամիտ ծնողքիս՝ որոնք հարուստ երիտասարդ մը փեսայացնելու հեռապատկերովը օրօրուն՝ չէին տեսներ և կամ թերեւս ալ չէին ուզեր տեսնել թէ մեր յարաբերութիւնները մինչեւ ո՞ր կը տարուէին։ Ու օր մը ալ եա՛ անփորձ աղջիկ՝ վրայ կուտայի, ինչ որ աղջիկ մը կրնայ ունենալ իբր էն թանկագին ասանդ ամուսնանալէ առաջ։ Շարաթ մը վերջ անհրաժեշտ գործ մը պատրուակելով օտար երկիր կ'երթայր մեղակիցս խոստանալով որ ամիսը չանցած պիտի վերադառնայ, որպէս զի օրինաւորապէս ամուսնանանք։ Վախը ամօթի զգացումին խառնուած՝ չէր թոյլատրեր որ գէթ ծնողքիս պարզէի իրողութիւնը ու վիշտը իմ մէջ մխանալու կը դատապարտուէր։

«Անցաւ ամիսը, երկրորդ մը ու երրորդ մը ու լուր չի կար։ Առաւօտները թեթեւ անհանգստութիւն, սրտի խառնուոք ու երբեմնակի փսխումները ծնողքիս հետ ես ալ սառամոքսիս խանդարումին կը վերագրէի մինչեւ այն օրը՝ երբ զգալէս մեծցած մարմնոյս տակ՝ կեանքի մը շարժուն հարուածները զգացի։ Իրողութիւնը բացայայտ էր, վաղուան խայտառակութիւնը ակներեւ էր անոյշ զաւակի մը ծնունդին առջեւ։ Հարուածը սոսկալի էր, կամ մահ և կամ փախուստ։ ուրիշ ճար չկար։ Տարաժամ մահուան մը գաղափարին առջեւ չատ ակար կը գտնէի ինքզինքս, ու գիշեր մը միս մինակ տունէն փախչելու որոշում կուտամ։ Բայց մը, երկու ապարանքան ու հատ մըն ալ մատանի ունէի, զորս թաշկինակի մը մէջ կը ծրարեմ ու կէս գիշերը ժամ մը անցած՝ արտասուալից աչքերով օդին մէջէն կը համբուրեմ ծնողքիս ճակատը ու դուրս կը նետուիմ։

«Լուսակ գիշեր մըն էր։ պայծաղուն լուսաւորները մասամբիս ադամանդներէն աւելի աղուոր կը փայլիէին սեւ երկինքէն առկոս։ Վախը, յուզումը ու վիշտը իրար խառնուած ահռելի ուրուականներու կը վերածէին ճամբան կրկնող ծառերը։ Անգամ մը մանուանդ մազ մնաց լեղապատառ իյնայէ՝ ի տես վայրենի գազաններու վոնմակի մը՝ որոնք խմբովին կը յառաջանային։ Կը կենայի՝ անոնք ալ կը կենային, կը յառաջանայի՝ անոնք ալ կը յառաջանային, ալ կը ծռէի, հակառակ կողմը կը ծռէի՝ անոնք ալ ամէնքը մէկանց՝ խօսք մէկ բրած կարծես։ Հակցայ, բայց չատուշ, երբ դէմ առ դէմ եկայ նարնջենիներու պարտէզի մը հետ՝ որուն ծառերը կենդանիներու վերածեր էր վախկոտ երեւակայութիւնս։ Պարանք։ Քալեցի փոշոտ ճամբուն երկայնքն ի վար, չեմ գիտեր թէ քանի՛ ժամ, երբ արշալոյսին մատ մնացած Պէտէ-ինենրու կարաւանի մը կը հանդիպիմ, ասնոնք Համա և անկէ ալ Դամասկոս կ'երթային։ Կարաւանին էն ծերուկը հսկայ ուղտի մը կռնակը նստած հետեւակ պահակի մը դիրքը առած էր։ Ճերմակ լաչակս տակ կը ծածկեմ դէմքս, կը բարեւեմ ու կը խնդրեմ որ ուղտերէն մէկին ալ իմ տրամադրութեանս տակ դնեն։ Կ'ըսեմ թէ Համա պիտի երթամ, բայց չըքաւորութիւնը կը ստիպէ զիս որ առանկ հետիոտն ճամբորդեմ, ու հիմա իրենց բարեսիրտութեանը կ'ապաւինիմ։ Ու անա՛ թարի ծերուկին օժանդակութիւնով երիտրդ ուղտին կռնակը կը ցատկեմ ու կը շարունակենք մեր ճամբան։ Գարմանալին մեծ գռեզ չէին գալ։ երբ աբեւելքին լուսաշող ծոցէն արեւը ոսկիէ գունտի մը պէս դուրս ինկաւ, ուսակայ տա արեւելքը իմ թշուառ ծոցի ու արեւն ալ անկէ ծնելիք կեանքին նմանցուցի ու լացի։

*«Շաբաթ մը ու աւելի թերեւս ուղտերու դանդաղ չարիուած գնացքով ճամբորդելէ վերջ, առաւօտ մը կանուխ Համա հասանք։ Շնորհակալութիւններս ու երախտապարտ զգացումներս յայտնելով ծերուկ ուղտապանին՝ վար կ'իջնեմ ու արագ արագ կը սկսիմ քալել, որպէս թէ նպատակի մը ետեւէն վազէի, ու հեռուէն կը լսեմ պաշտպան ծերուկիս սրտագին Մահս սկիսմն որ տակաւին կ'արձագանգէ սրտիս ծալքերուն մէջ։ Սուլիչի մը ձայնը այդ կողմը կը փութացնէ քայլերս։ Համա-Պէրութի երկաթուղիին կայարանին տակ՝ ինչ մը ուրագ արագ կը սկսիմ քալել, որպէս թէ նպատակի մը ետեւէն վազէի, ու հեռուէն կը լսեմ պաշտպան ծերուկիս սրտագին Մահս սկիսմն որ տակաւին կ'արձագանգէ սրտիս ծալքերուն մէջ։ Սուլիչի մը ձայնը այդ կողմը կը փութացնէ քայլերս։ Համա-Պէրութի երկաթուղիին կայարանին տակ՝ վար կ'իջնեմ ու ար